تصوير ابو عبد الرحمن الكردي

ئەوزاد عەلی ئەحمەد

گۆڤاری گزنگ

لێکۆڵینەوەو بیبلیۆگرافیا

www.iqra.ahlamontada.com

بۆدابەزاندنی جۆرەها کتێب:سەردانی: (مُنتَدى إقْرَأ الثَقافِي)

لتحميل أنواع الكتب راجع: (مُنتَدى إقْرَأ الثَقافِي)

براي دانلود كتابهاى مختلف مراجعه: (منتدى اقرا الثقافي)

www. Iqra.ahlamontada.com

منتدى إقراء الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى , عربي , فارسي)

گۆڤاری گزنگ

لێکۆڵینەوەو بیبلیۆگرافیا

موسسه چاپ و انتشارات رهرو
ناوەندی بلاوکردنەوەی
فەرهەنگ و ئەدەبیاتی کوردی
مهاباد تلفن ۲۵۵۲۵ - ۰۴۴۲۱
مدیر مسئول لقمان رهرو

نەوزاد عەلی ئەحمەد

سلێمانی - ۱۹۹۹

□ گۆڤاری گزنگ (لێکۆڵینەوەو بیبلۆگرافیا)

□ نەوزاد عەلی ئەحمەد

□ چاپی یەکەم

□ سلێمانی ١٩٩٩

□ تیراژ: (٣٠٠) دانە

□ ژمارەی سپاردنی ٤٢٣ ساڵی ١٩٩٩ی پێدراوە

□ کۆمپیوتەرو چاپی دەزگای سەردەم

لە چاپکراوەکانی دەزگای چاپو پەخشی سەردەم زنجیرە (٤٨)

پێشەکی

ئەم لێکۆڵینەوەیە، کە هەڵگری سەرناوی "گۆڤاری گزنگ، ١٩٧٢-١٩٩١. لێکۆڵینەوەو بیبلیۆگرافیا" باسێکە تائێستا تەنیا لەدوو وتاری کورت بترازێ هیچی لەسەر نەنووسراوە ئەو دوو وتارەش یەکێکیان هەر خۆم نووسیومە و وەکو هەر بڵاوکراوەیەکی شۆڕشی نوێ لەگۆشەی "ئەدەبیاتی شۆڕشی نوێمان" لەرۆژنامەی کوردستانی نوێ هەڵوەستەمەی بۆ کردو بەچەند دێرێکی کورت کاتی لێی دواوم و دوایش لەهەمان رۆژنامەدا برای نووسەر ئەحمەد عارف لەوتارێکدا ئیزافەیەکی تری خستە سەر وتارەکەم، بەڵام دیاربوو وەکو گەیشتنە قەناعەتێك هەستم کرد کە مێژووی ئەم گۆڤارەو دەرکردنەوەی ژمارەکانی کارێکە ئەوە هەڵدەگرێ زیاترو باشتری لەسەر بنووسرێت، بۆیە دەستم بەو کارەکردو ئەم لێکۆڵینەوەیەی لێکەوتەوە جا لە پێناوی زانستیەتی باسەکە دابەشی سێ بەشم کردووە لەبەشی یەکەمدا لە "کەرکوك، مێژوویی سیاسی، رۆشنبیری، رۆژنامەگەری" دواوم، لەبەشی دووەمدا لە "گۆڤاری

گزنگ، هەرسێ قۆناغەکەی" بۆتە تەواوکەری بەشی یەکەم و ئەڵقەی بەیەك گەیشتنی بەشی سێیەمیش، لەبەشی سێیەمدا لە پێناوی روونتر خوێندنەوەی ناوەڕۆکی گۆڤارەکەو تابزانرێت چی بلاوکردۆتەوە "بیبلیۆگرافیای گۆڤارەکە"م خستۆتە ڕوو و بەشێوەیەکی زانستیانەو سەردەمانە بیبلیۆگرافیام بۆ بابەت و ناوەکان کردووە، ئەو بەشەش بۆیەرێك خراوە چونکە زۆربەی ژمارەکانی گۆڤارەکە فەوتاون، هۆیەکەشی بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە وەکو لەکێرڤی مێژوویی ناوەڕۆکی باسەکەدا دەردەکەوێت دەرچوون و بەردەوامی گۆڤارەکە لەگەڵ مێژووی بزووتنەوەی رزگاریخوازانەی گەلەکەمان لەگۆڕاندا بووە.

رەنگە خوێنەری بەڕێز پرسیارێك رووبەڕووم بکاتەوە بۆئەم بابەت هەڵبژاردووە؟ پێش هەموو شتێك هەڵبژاردنی ئەم بابەتە پەیوەندی بەو بەرنامەو پرۆژەیە هەیە کەهەر لەرۆژانی راپەریندا خەریکی بەدوادا چوون و لێکۆڵینەوەم سەبارەت بە ئەدەبیاتی شۆڕش بەگشتی و شۆڕشی نوێی گەلەکەمان* بەتایبەتی، ئەمەو بێجگە لەنەبوونی پسپۆڕو بۆ شاییەکی گەورە لەم بوارەدا ئەمانەو بوونی ئارەزووی شەخسیش وایان لێکردم کە سێ مانگ خۆم بەم باسە خەریك بکەم و تا ئەو لێکۆڵینەوەیەی لێکەوتەوە.

لێکۆڵینەوەکە بۆ میتۆدی نووسین و پێداچوونەوەدا بەشێوەیەکی پراکتیکی لەرووی دەرەوەی گۆڤارەکە دواوە کە

لەنووسیندا دەچێتە خانەی فۆرمەوە بەهیوام توانیبێتم کارێکم بەئەنجام گەیاندبێ، کە بۆ گۆڤارەکە بەگشتیو بۆ مێژووی ئەدەبیاتی کوردی خزمەتێکی بەرچاوی کردبێت.

* *لەو بوارەدا چەند کارم بەئەنجام گەیاندووە:*

ا- چاپکردنی کتێبی، بەرەوسەرتا، حەوت لێکۆڵینەوەیە سەبارەت بە باری رۆژنامەگەری لەشاخدا، سلێمانی-١٩٩٨.

ب- بیبلیۆگرافیای هەردوو گۆڤاری نووسەری کورد و نووسەری کوردستان، بەهاوکاری کاك یاسین قادر بەرزنجی سلێمانی- ١٩٩٨.

ج- گۆشەی "ئەدەبیاتی شۆڕشی نوێمان" (١٢١) ئەڵقەم لەکوردستانی نوێ بڵاوکردۆتەوە.

بەشی یەکەم

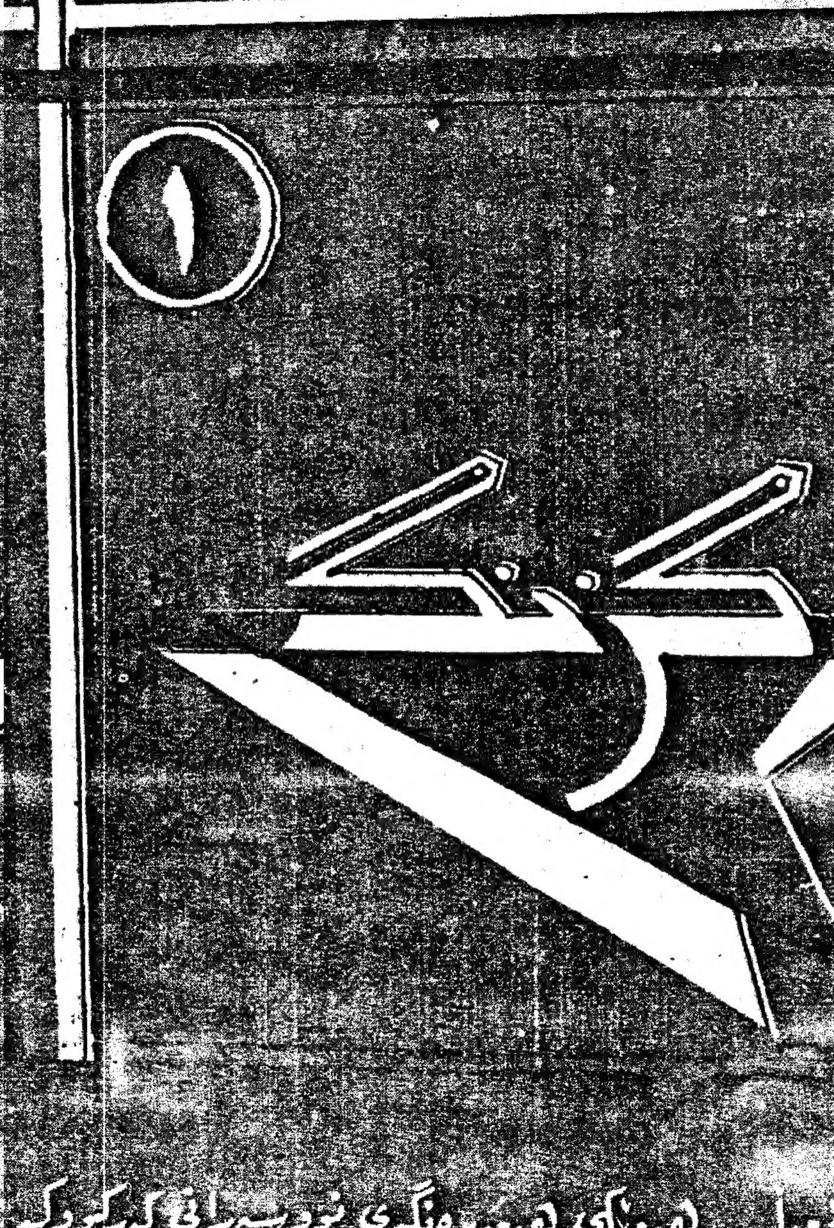
مەڵە بەرهەمێکی هەمەرەنگی نووسەرانی کەرکوکە

کەرکوك

باری مێژوویی_ سیاسیی،

ڕۆشنبیریی،

ڕۆژنامەنووسیی

١-١ باری مێژوویی- سیاسیی

یەکێك لەو پرسیارانەی کە دەمێکە فرچکی پێوە کراوە و لە گەلێك بۆنەو کاتدا دووبارەی دەکەینەوە و دووبارە دەکرێتەوە، کەرکوك و کێشەی کەرکوکە، تا ئێستا بەهۆی ناوچەی ستراتیژیەتی کەرکوکەوە،زۆرغەدر لەو شارە کراوەو جوگرافیاکەی شێوێندراوە بەتایبەتی بۆ کوردێنی ئەو شارە!بەڵام هۆکاری هەرەسەرەکی بۆ ئەو شەڕانەی لەسەری کراون بەرجەستە بوونیەتی بەسەرتاپای ستراتیژیەتی کوردستان چونکە(کوردستان کۆڵەکەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستەو بێجگە لەگرنگیە ستراتیژیەکەی،خاوەنی سامانێکی کانزایی و نەوتێکی زۆریشی تیایە)[1] ئەمە ئەو پرسیارەیە، کە هەردەم

---

[1] الطالباني، جلال، كردستان والحركة القومية الكردية، منشورات النور، الطبعة الاولى- بغداد، ١٩٧٠ ص١٤.

له کۆڵۆنیەتی کوردستان دەکرێت،بە تایبەتی بوونی نەوتێکی زۆر لەناوچەکەدا،بۆوەڵامی پرسیاری کوردێتیی کەرکوك یەکێك لەو بۆچوونانە دەنووسمەوە،کەلە قاموسی ئیعلامی عوسمانیدا هاتووە ودەڵێت :(سنووری سروشتی دوو نەتەوەی جیاواز لەیەك جیا دەکەنەوە).[٢] شایەنی باسە ئەم قاموسە ساڵی (١٨٩٠) لەئەستەنبول چاپکراوە و قاموسێکە جێگای بڕوایە و وەکو سەرچاوەیەکی موعتەبەرحیسابی بۆدەکرێت.

بۆ مێژووی کەرکوك، وەکو شارێکی مێژوویی، زۆربەی سەرچاوەکان ئاوە دانکردنەوەی شارەکە بۆ مێژوویەکی دووری پێش زاین دەگەڕێننەوە ولە هەندێك سەرچاوەدا هاتووە کە لەشاری هەولێریش کۆنترە[٣]، بەڵام ئەوەی لە پێش هەموو شتەکان کەرکوك بە قەڵاو نەوتەکەی ناسراوە، دیارە لەبەرئەوەی وەك مەسەلەیەکی سیاسی سەیری نەوتەکە کراوە کێشەی نێوان کورد و دەسەڵاتدارێتی ناوەندی گەورەکردوەو پێش ئەوەی باس لەو ململانێیە بکەین پێویستە بزانین، کە (ساڵی ٥٧٠ پ.ز نەوت لەکەرکوك دۆزراوەتەوە و لەشێوەی ئەفسانە باسی لێوەکراوە و، پاش ماوەیەکی دوورو درێژ ئینجا شارەزایانی

---

[٢] ستران عبدالله، رازەکانی تەعریب و راگواستن، سلێمانی ١٩٩٩، ل١٤٧.

[٣] بۆ زانیاری زیاتر سەیری ئەم دوو سەرچاوەە بکە:

ا- زەکی، محمد امین، کوردو کوردستان، چاپخانەی دار السلام بەغدا، ١٩٣١.

ب- الجاف، وریا، کرکوك، دراسة سیاسیة واجتماعیة، اربیل، ١٩٩٨.

ج- ئەمنی ستراتیجی عێراق و سێکوچکەی بەعسیان (تەرحیل، تەعریب، تەبعیس) ئەمین قادر مینە، چاپی دووەم، سلێمانی ١٩٩٩.

نـەوت لەگـەڵ دەوڵـەتی عوسمـانیی پـەیمانێکیان مۆرکـردوە، ئـەم پەیمانـەش بـۆ حکومـەتی عـێراق گەڕاوەتـەوە)[٤] پرسـیارێکی تـر، کـە بۆتەگرێی نێوان دەسەڵات وکورد بەتایبەتی لەکاتی گفتوگۆدا ئەویش وەکـو وتمـان کوردێنـی کەرکوکـە، بۆئـەم مەسـە لەیـە جـارێکیتر دەگەڕێینـەوە سـەر سـەرچاوەیەك کەئـەویش قاموسـی ئیعلامـە ئـەو سـەرچاوەیە دەنووسـێت (شەمسـەدین سـامی زانـای بـە ناوبـانگ و مێژوونوسی تورکیش لە کتێبی "قاموس ئەعلام" کەلە سالّی-١٨٩٠- لە ئەسـتەمبوڵ چـاپکراوە، لـەبارەی کـەرکوك دەڵێـت (شـاری کـەرکوك مەرکەزی ئەو لیوایەیە کەپێی ئەڵێن شارەزوور و ئەکەوێتە ویلایـەتی موسڵ لەکوردستان دا سیٚچارەکی دانیشتوانی کوردن و چارەکەکەی تریـان تـورك وعـەرەب و شتیترن)[٥] وەکو لەپێشـەوە ئیشـارەتی پێـدرا کەبونی نەوت، پلەی یەکەم و شوێنی ستراتیژی کەرکوك بەپلەی دووەم گرێـی گفتوگـۆی مێژەکـانی مناقەشـەی گـەرمکردووە و ئەمـەو لـە خـەباتی چەکدارانـەی گەلەکـەماندا، کەسـاڵانێکە کـورد لـە پێنـاوی ڕزگاری نیشتمانیدا دەستی داوەتیٚ، لە پێش هـەموو دۆزەکان کـەرکوك دێت، بۆیـە زۆر ئاساییە نووسـەرێکی عـەرەبی وەکو هـلال نـاجی بڵێـت (نـەوتی کـەرکوك لـە کوردسـتان دا بـوو بـەهۆی ئـەوەی کـە هـەندێ لـە قەومیـیـە عەرەبـەکان دان بـە مـافی نەتەوایـەتی کـورددا نـەنێن، بـەڵام پێویستە ئەم جۆرە بۆ چوونە تەرە بکرێت. چونکە گەلی عەرەب خاوەنی

---

[٤] هاواری کەرکوك (گۆڤار)، ژمارە (٢)، کانوونی یەکەم ١٩٩٨ ل٣٧.

[٥] کەرکوك و سیاسەتی تەعریب، لەبڵاوکراوەکانی دەزگای ڕاگەیاندن، یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، ئازاری ١٩٨٥ ل١٥.

سامانێکی زۆری نەوتە)[٦] ئەمەو مێژووی کەرکوك بۆ کورد بریتییە لە ڕۆژگارە سەختەکان و هەموو حکومەتە یەك لە دوای یەکەکان حیسابێکی تریان بۆ کەرکوك کردووە، کە لەپێش هەموو حیساباتەکان چۆڵکردنی ئەوشارەیە لەکورد، بەتایبەتی ڕژێمی ئێستا، کەهەر لەسەرەتای دامەزراندنیەوە بەبەرنامەیەکی ڕەگەزپەرستانە کەوتە مامەڵەکردن لەگەڵبوونی نەتەوەی کورد لەم شارەدا، بۆیە بۆئەم تێزە باشترە جارێکی تر نامیلکەی(اهداف وغايات)بخوێندرێتەوەکە بەعسیەکان لەساڵی ١٩٤٥دا نوسیویانەو بریتیە لە ڕاسپاردەو بەرنامەکانیانە کەهەڵێنجاوی کۆنگرەی یەکەمینیان سەبارەت بە کەمینەکان و کێشەکانیان کەتیایە بە بەرنامەیەکی ترسناك سەرەتایان گرتووە جائەگەر لەم ڕوانگەیەوە سەیری مێژووی حزبی بەعس لە عێراقدا بکەین کەچی بەرامبەر بەو شارەکردووە؟ ئەوە هەمووی بریتی‌یە لە پیلان و لەناوبردن و ئەنفال و چۆڵکردنی ئەو شارە لەکورد بۆنموونە لەساڵی ١٩٦٣ کە تەنیا بۆماوەی شەش مانگ لەعێراق دەسەڵاتی وەرگرت(بەبیانوی پاراستنی ئەمنی شاری کەرکوك و ناوچە نەوتاوییەکان، کەوتنە ڕوخاندنی هەزاران خانووی کوردی گەڕەکەکانی شۆڕیجە و ئازادی لە کەرکوك دا، هەروەها(٢١گوندیان لەنێوان ناوچەی دبس و کەرکوك ڕاگواست و زیاتر لە(١٥٠٠خێزانی جوتیاری گوندەکانی مامەو، عەلی غیر، شیرناو، قەرەدەرە،عەمشە، قوتان، قەرەهەیبەت،جوان، قوشقایەوکتکە وشانەشێن و مەلای عەبدوڵلاو چەندین دێهاتی تریان دەربەدەر کرد و عەشایەری عەرەبیان لەشوێن دا

---

[٦] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل١٦.

نیشتەجێکردن)[٧] ئەم سیاسەتە دوای هاتنەوەی جارێکی تری بەعسیەکان و چوونەسەر تەختی دەسەڵاتداریتی لەساڵی ١٩٦٨ڕەگەز پەرستانە تروشۆفێنیانەتر کەوتنە بە عەرەبکردنی کەرکوك چونکە دەیانزانی خاڵی حەسمی نێوان خۆیان وبزوتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلی کوردە، بۆ نمونە لە هەموو گفتوگۆکانی نێوان کورد و دەسەلاتی مەرکەزیدا لە (١٩٦٢،١٩٦٣، ١٩٦٤، ١٩٦٦، ١٩٧٠، ١٩٧٩، ١٩٨٤، ١٩٩١،)[٨] خاڵی چەقینی گفتوگۆکان شاری کەرکوك بووە، بۆ نموونە بەعسیەکان ئەوەندە لە کەرکوك ترساون لە گفتوگۆی (١٩٧٠-١٩٧٤)یشدا هەرخەریکی تەعریبکردنی کەرکوك بوونە، بۆ نموونە لەدوای بەیاننامەی ١١ی ئازاری ساڵی ١٩٧٠ شدا، لەبری ئەوەی بەندی ١٤ی بەیاننامەکە لەسەر سەرژمێری گشتی جێبەجێ بکەن کەوتنە نەقڵ کردنی هەموو فەرمانبەرە کوردو تورکەکانی دائیرەی سجلی مەدەنی کەرکوك و فەرمانبەری بەعسی عەرەبیان هێنایە شوێنیان)[٩] هەر ئەو چەوسانەوەیە بوو، کە لە ڕاپەڕینەکانی بەهاری ١٩٩١ دا کورد و بزوتنەوە سیاسیە چەکدارەکەی هەوڵیداو بەرنامەی داڕشت کە هەرچۆنێك بێت پێویستە کەرکوکیش بچێتە سەر ناوچە ئازاد کراوەکانی کوردستان ئیتر ئەوە بوو لە بیست و یەکی ئازاردا کەرکوکیش ئازاد کراو هاتەوە باوەشی کوردستان و کوردێنی خۆی سەلماندەوە...

---

[٧] هەمان سەرچاوە، ل١٨.

[٨] باسکار (گۆڤار)، ژمارە (١) لەندەن، هاوینی ١٩٩٨، ل١٢.

[٩] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل١٩.

ئەم چەند دێڕەی پێشەوە کورتەیەکی زۆر چڕ بوو سەبارەت بە کەرکوك و مێژووەکەی و خاڵە ستراتیژییەکانی‌و ئەو ناکۆکیانەی تائێستا لەسەری گەرمە.

١-٢ باری ڕۆشنبیریی

سەرەرای ئەم سیاسەتە نادروست و توندانەی دەرهەق بەو شارە کراوە و دەکرێت، بەڵام هەر هەوڵە ڕۆشنبیری و کلتورییەکان هەوڵیان داوە کپ نەبن و بە هەر شێوەیەك بێت سەروەری بۆ شارەکەو کورد تۆمار بکەن، ئەم شارەش وەکو هەموو شارەکانی تری کوردستان، سەرەتای خوێندن و ڕۆشنبیری و نووسین و نووسین کاری لە مزگەوت و حوجرە سەری هەڵداو پانتاییەکی تری بەخشیە شارەکە، ئەو سەرەتایە یەگشتی لەهەموو شوێنەکاندا، باش بۆ ئەدەبیات‌و کلتوری کوردی کەوتەوە بۆ کەرکوك بەهەمان جۆر دەروازەیەکە زۆر لە نووسەر و شاعیری پێگەیاندن، کە لەهەموویان دیار تر شێخ ڕەزای تاڵەبانی‌یە، ئەمەو بێجگە لە تەکیەو خانەقاکانی کەرکوك کە زۆر بەناوبانگن لە کوردستان وەك تەکیەکانی، تاڵەبانی، حاجی حەیدەر، شێخ عەبدوڵلاڵە شۆرجەو ئەمەو بێجگە لە خانەقاکانی، شێخ ئەحمەدی خانەقاو خادم سوجادە، هەروەها بوونی چەندان خوێندنگەی ئاینیش لەو شارەدا ڕوویەکی تری دابووە باری ڕۆشنبیری، کەئەویش وەکو شارەکانی تری کوردستان بە مەرکەزێکی دیار حیسابی بۆ کراوە، بۆ خوێندن و خوێندەواری‌و پلەی فەقێیەتی و مەلایەتی خەڵك ڕووی تێکردووە ، هەروەها هەر لە کۆنەوە لەم شارەدا گرنگی بەچاپ و چاپخانەو

چاپگەری دراوە هەندێك لەو چاپخانانە تائێستا شتێکیان لە دوا بەجێماوە یاخود شوێنەوارەکەیان کوێر نەبۆتەوە، یاخود تائێستا کاردەکەن و بەرهەم دەدەن و چالاکی دەنوێنن، بەڵام دیارە لە بەرنامەی عوسمانیەکاندا ئەو ویلایەتەش بێبەش نەبووە لەکارو چالاکیە رۆشنبیریو پەروەردەییەکاندا، کە ڕاستە بۆ بەرێوەچوونی سیاسەتی خۆیان ئەو کارانەیان کردووە، بەڵام لەئەنجامدا نەتەوە ژێر دەستەکانیش توانیویانە سوود لەو کارانە وەربگرن، بۆ نموونە(عوسمانیەکان هەرزوو چاپخانەیەکیان لە شاری کەرکوك بەناوی((صنائع مکتبی مطبعه سی))دامەزراندبوو..)[١٠]

یەکێك لەو خاسیەتانە کە چاپخانە هەیەتی بەرجەستەبووی چالاکی خوێندەواری و ڕۆشنبیریە، جا بڵاوبوونەوەی چاپخانەش زیاتر ئەو ڕەوتە بەرەو پێشەوە دەبات، کەرکوکیش لەو بوارەدا ڕووێکی دیاری بۆ خۆی تۆمار کردووە لەو چاپخانەوکە لەکەرکوك دا دامەزراون بریتین لە:[١١]

١- چاپخانەی الولاية: ساڵی ١٢٩٦ ڕۆمی لەسەردەمی فەیزی پاشادا دامەزراوە.

---

[١٠] جاف، وریا، کاروانی ڕۆژنامەگەری کوردی، هەولێر، ١٩٩٩ ل٧.

[١١] بۆ ئەم زانیارانە زیاتر سوود لەم سەرچاوانە بینراوە

ا- الجاف، وریا، کەرکوك ل٤١.

ب- الجباري، جبار محمد، تاريخ الصحافة الكردية في العراق ص٩٠.

ج- هاواری کەرکوك (گۆڤار) ژمارە (٢) ل٤٢.

٢- چاپخانەی الصنائع: لەسەردەمی سوڵتان عبدالحمید لەناو قوتابخانەی (الصنائع السلطانیە) دامەزراوە.

٣- چاپخانەی البلدیة: چاپخانەیەکی کۆنە لەساڵی ١٩٢٦ دامەزراوە دوای شۆڕشی چواردەی تەمموز ئامێری تری بۆ زیاد کراوەو یەکێك لە ئامێرەکان ڕۆژنامەی(کەرکوك)ی پێ چاپکراوە.

٤- چاپخانەی الحوادث: ساڵی ١٩١١ دامەزراوە. ڕۆژنامەی(النجمە)ی پێ چاپکراوە.

٥- چاپخانەی نینوی: ساڵی ١٩٥٣ دامەزراوە، چاپکراوی کلدانی چاپ کردووە

٦- چاپخانەی التشویج: ئەم چاپخانەیە ١٩٥٣ دامەزراوە و دوای شۆڕشی چواردەی تەمموزی ١٩٥٨ ناوەکەی کراوە بە کەرکوك.

٧- چاپخانەی الترقی: ساڵی ١٩٥٣ دامەزراوە، دوایی ناوەکەی کراوە بە(بشیر) کۆمەڵێ کتێب و حیکایەتی کوردی پێ‌چاپکراوە، ئەمەو بێجگە لە چاپکردنی ڕۆژنامەو گۆڤار.

٨- چاپخانەی هیلال ساڵی ١٩٥٥ دامەزراوە، چەندان چاپکراوی بە کوردی و عەرەبی و تورکمانی و ئینگلیزی چاپکردووە.

٩- چاپخانەی الشمال: بەگوێرەی ئەوسا، چاپخانەیەکی نوێ بوو ساڵی ١٩٥٦ دامەزراوە و چەندان چاپکراوی بە کوردی و عەرەبی و تورکمانی و ئینگلیزی چاپکردووە.

١٠- چاپخانەی الجمهوریة: ساڵی ١٩٦٨ دامەزراوە و چەندان کتێب و گۆڤاری چاپ کردووە، کە هەندێکیان بە زمانی کوردی بوون.

١١- چاپخانەی الحکمة: لەبەر ئەوەی ئامێرەکان زۆر کۆن بوون، تەنیا ئیعلانات و چەند کارێکی سادەو بچووکی پێکراوە.

١٢- چاپخانەی التجارة: ساڵی ١٩٧١ دامەزراوەو ئامێرەکانی ئەڵمانین، چەندان کتێب و بڵاوکراوەی بە کوردی پێ چاپکراوە.

بەڵام سەردەمی هەرە زێڕین و دیاری ڕۆشنبیری کوردی لە کەرکوکدا دوای بەیانی یانزەی ئازاری ١٩٧٠ دەست پێدەکات کە جوڵانەوەیەکی دیاری بەخۆوە بینی، لە سەرووی هەموویانەوە بە چاو قایمی ئەدیبان لقی کەرکوکی یەکێتی نووسەرانی کورد لەو شارەدا کرایەوە، ئەمەو بێجگە لە کۆمەڵەی ڕۆشنبیری کوردی و کۆمەڵەی هونەر و وێژەی کوردی و ڕێکخراوە جەماوەرییە حزبیەکانیش ڕۆڵی دیاریان بینی لە ڕەگ داکوتانی ڕۆشنبیری لەو شارەدا، هەروەها چەندان تیپی هونەری مۆسیقاو شانۆگەریشی تیایە دامەزرا، یەکێك لەو چالاکیە دیارانەی کە لە کەرکوك دەکران و تائێستاش وەکو سەروەرییەك باسی دەکرێت ئەویش میهرەجانی یەکەمی شیعری کوردییە لەژێر دروشمی((سیعرو نەورۆزو ئازار) کەلە (١٩٧٢/٣/٢٢)چالاکیەکانی بەرێوە چوو.

هەر لەم ماوەیەدا دەیان کۆڕی ئەدەبی و هونەری پێشکەشکران و چەند تەمسیلی و شانۆ گەرییەکیش پێشکەشکران، کە تائێستاکە باس دەکرێن وەك تەمسیلیەکانی ((بەهاری دزراو، مەرەزە)) ئەمەو بێجگە لە کردنەوەی چەندان پێشانگای شێوەکاری

ئەو خاڵ و خاسیەت و خاڵبەندییانەی پێشەوە، دەبنە کۆمەڵێ وەڵام بۆ پرسیارەکانی دوایی، کە لەمەڕ باری ڕۆژنامەنووسی کوردی لە کەرکوك دێنە کردن، یاخود دەستە واژەی ئاسایین بۆ پڕکردنەوەی ئەو واتایەن، کە ئایا کەرکوك لەو فەزای ڕۆشنبیریدا چی کردووە و کامە گۆشەی گرتووە.

١-٣ باری ڕۆژنامە نووسیی

لە خاڵەکەی پێشەوەدا،لەبوونی چاپخانە لە شاری کەرکوك، دواین و لە هەندێك حاڵەتیش دواین. کە ئەو چاپخانانە ماوەماوە ڕۆژنامەو گۆڤار و بڵاوکراوەیان پێ چاپ کراوە، بەڵێ بۆ ئەوەی سەرەتایەکی باشتر بۆ بابەتەکەمان داڕێژین. پێویستە لە ڕەوتی ڕۆژنامەگەری کوردی لەو شارەدا بدوێین، کە ئەو گۆڤارو ڕۆژنامە مێژووی سەروەریەکن بۆ شارەکە:

١-ڕۆژنامەی کەرکوك: ڕۆژنامەیەکی هەواڵ بووە، هەفتانە دەرچووە، شارەوانی کەرکوك لە ١٥ی تشرینی دووەمی ١٩٢٦ بەسێ زمان؛ عەرەبی، کوردی، تورکی دەریکردووە، لەسەرەتادا تەنیا بەزمانی تورکی دەرچووە، لە ساڵی پێنجەمەوە(١٩٣٠)دا زمانی کوردیشی بۆ زیاد کراوە، بەڵام لە ساڵی شەشەمدا بەبێ ئەوەی هۆیەکەی بزانرێت کوردیەکەی ئیلغا کراوەتەوە.[١٢]

---

[١٢] تاريخ الصحافة الكردية، ص٣٧.

٢-گۆڤاری شەفەق: گۆڤارێکی ئەدەبی، ڕۆشنبیری، کۆمەڵایەتی، نیو مانگی بووە، بە زمانی کوردی و عەرەبی دەرچووە، یەکەم ژمارەی لە ١٥ی کانونی دووەمی ١٩٥٨ دەرچووە، خاوەنەکەی پلەدارێکی خانەنشین بووە بە ناوی عەبدولقادر بەرزنجی و ژمێریارەکەی عەلی کەمال باپیر ئاغا بووە، دوای دەرچوونی ژمارە دووی ساڵی چوارەمی لە ١٥ی ئابی ١٩٦١ دا گۆڤارەکە بۆ سلێمانی گواستراوەتەوەو ناوەکەشی بۆتە (بەیان) و ئۆرگانی ئاشتیخوازانی سلێمانی بووە[١٣] لە بواری نووسیندا کۆمەڵێ ئەدیبی دیار نووسینیان تیایە بڵاوکردۆتەوە وەك: حەمید عوسمان، عوسمان مستەفا خۆشناو، گۆران، ئیبراهیم ئەحمەد، مارف بەرزنجی، محەمەدی مەلا کەریم و عەبدولسەمەد خانەقا، ئەمەو گۆڤارەکە ئەو ماوەیەی لە سلێمانی بوو_گۆران_ی شاعیر سەرپەرشتی کردووە، شایانی باسە جارێکی تر گواسترایەوە بۆ کەرکوك و ناوەکەشی بۆوە شەفەق، سەرەتای ساڵی ١٩٦٣ بەیەکجاری داخرا.[١٤]

٣- ڕۆژنامەی ئازادی: ڕۆژنامەیەکی ڕۆژانەی سیاسی بووە، ئۆرگانی حزبی شیوعی عێراق_ لقی کوردستان بووە، یەکەم ژمارەی لە یەکی مایسی ١٩٥٩ دەرچووە، لە هەمان ساڵدا و لە مانگی ئابدا بۆ بەغدا گوازراوەتەوە، (١٥٦) ژمارەی لێ دەرچووەو لە ١٩٦١/٨/٦ دوای ئیلغا کردنەوەی ئیمتیازەکەی وەستا.[١٥]

---

[١٣] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل٤٧.

[١٤] ئەحمەد، کەمال مەزهەر (دکتۆر)، تێگەیشتنی ڕاستی و شوێنی لەڕۆژنامەنووسی کوردیدا، ل٢٤٢.

[١٥] تاریخ الصحافة الكردیة، ل٥٦.

جەمال خەزنەدار سەبارەت بەم ڕۆژنامەیە دەڵێت:(ئەوەی ئێمە ئاگاداریمان لێی هەیە ئەوەیە ئەحمەد غەفوور و محەمەد کەریم فەتحوڵڵاو محەمەد مەلا کەریم و عەزیز محەمەدو حسێن عارف وعیزەدین مستەفا ڕەسول بەشداری‌یان لە دەرکردنی کردووە)[١٦].

٤- ڕۆژنامەی ڕای گەل: ڕۆژنامەیەکی ڕۆژانەی سیاسی بووە، بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی دەرچووە و ئۆرگانی نیشتمانپەروەرە دیموکراسیخوازە پێشکەوتنخوازەکان بووە، خاوەن ئیمتیازو سەرنووسەرەکەی سدیق بلوکینی بووە، یەکەم ژمارەی لە ٦ی ئەیلولی ١٩٥٩ دەرچووە، لەنێوان دوو ساڵدا (٧٢) ژمارەی لێ دەرچووە، دوا ژمارەی لە ١٥ی ئەیلولی ١٩٦١ بڵاوبۆتەوە[١٧].

٥- گۆڤاری پێشرەو: گۆڤارێکی خوێندکاران بووە، لەلایەن یەکێتی گشتی خوێندکارانی عێراق_ لقی کەرکوك دەرچووە، تەنیا سێ ژمارەی لێ بڵاوبۆتەوەو یەکەم ژمارەشی لە ساڵی ١٩٦٠ دەرچووە، بە کوردی و عەرەبی و تورکی دەرچووە[١٨].

٦- گۆڤاری باباگوڕگوڕ: لەلایەن یەکێتی قوتابیانی کوردستان لقی کەرکوك لە ساڵی ١٩٧٣ دەرچووە[١٩].

٧- گۆڤاری باوە گوڕگوڕ: یەکێتی خوێندکارانی کوردستان_ لقی کەرکوك لە ساڵی ١٩٨٢ دەریکردووە و زیاتر گرنگی داوە بە خەباتی

---

[١٦] خەزنەدار، جەمال، ڕابەری ڕۆژنامەگەری کوردی، ل٦٨.

[١٧] تاریخ الصحافة الكردية، ل٥٨.

[١٨] هەمان سەرچاوەی پێشوو، ل٦١.

[١٩] تێگەیشتنی ڕاستی، ل٢٥٩.

خوێندکاران و بە نهێنی چاپکراوە و بڵاوبۆتـەوە. ئـەوەی مـن تـەنیا (سـێ) ژمارەم بینیوە[20].

٨- گۆڤاری گزنـگ: بریتی‌یـە لـە کۆمـەڵێ بابـەتی هەمـەجۆر، لەلایـەن دەسـتەیەك لـە ئـەدیبانی کـەرکوك و لـەژێر چـاودێری ڕەزاشـوان چـاپ و بڵاوکراوەتەوە، لە شاردا تـەنیا یـەك ژمارەی لێ بڵاو بۆتـەوە، ئـەوەی ئێمـەش لێی دەدوێین ئەم گۆڤارەیە..! شایانی باسە یەکەم ژمارەی لە سـاڵی ١٩٧٢ لـە چاپخانەی(الشمال) چاپکراوە.

٩- گۆڤاری نێرگز: دەستەیەك لە قەڵەمە دیارەکانی ئەوسای کەرکوك لە کانونی یەکەمی ١٩٨٤ چەپکی یەکەم دەرچووە و نەوێراون بە ئاشکرا نـاوی بنێن گۆڤار، دووژمارەیـەی لێ دەرچـووە بـەڵکو هـەردوو ژمـارەی نـاولێنراوە چەپکی یەکەم و چەپکی دووەم، چەپکی دووەمیش ساڵی ١٩٨٥ دەرچووە.

---

[20] ئەرشیفی تایبەتی خۆم.

بەشی دووەم

ژمارە ٦

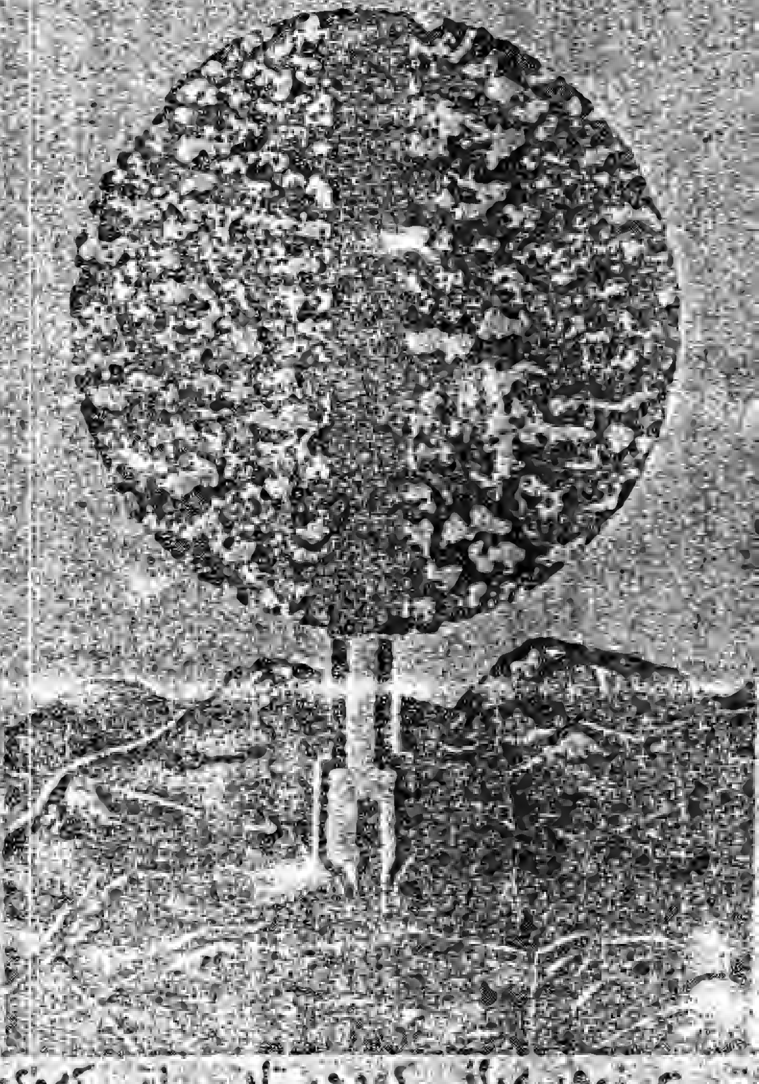

...ی نووسەرانی کوردستان - لقی کەرکوک

گۆڤاری گزنگ لە نێوان سێ قۆناغدا

وەکو لە بەشی یەکەمی ئەم باسەدا ئاماژەم پێدا کە لەشاری کەرکوکدا گۆڤارێك هەبووە بە ناوی(گزنگ)[1] و لە ساڵی(١٩٧٢) چاپ و بڵاوکراوەتەوە لەو ماوەیەدا تەنیا توانرا ئەو ژمارەیە دەربچێت و لە کارکەوت، ئیتر دوای(١٠) ساڵ ئینجا دەست بەکارو چالاکی‌یەکانی کرایەوە ئەویش لەنێو ڕەحمی شۆڕشی نوێ‌ی‌گەلەکەماندا چاوی هەڵهێنا، بۆیە واباشترە گۆڤارەکە بەسەر سێ قۆناغی مێژوویدا دابەش بکەین

---

[1] بێجگە لەم "گزنگ"ە، دوو گۆڤاری تریش هەڵگری ناوی "گزنگ"ن.
ا- گۆڤاری گزنگ: لەلایەن لیژنەی قوتابیانی دواناوەندی ئێوارانی سلێمانی دەرچووە و گۆڤارێکی وێژەیی‌و خوێندەواری و کۆمەڵایەتی قوتابیان بووە، ژمارەی یەکەمی لەساڵی ١٩٥٩ بڵاوبۆتەوە.
ب- گۆڤاری گزنگ: لەلایەن لیژنەیەك لەمامۆستایانی قوتابخانەی (مەنار)ی کوڕانەوە لەسلێمانی دەرچووە، زیاتر گرنگی بەکاروباری خوێندکاران‌و ئەدەب داوە، بەزمانی کوردی‌و عەرەبی بابەتی بڵاوکردۆتەوە، یەکەم ژمارەی لە ١٩٦٧/٥/٥دا بڵاوبۆتەوە.
ج- گزنگ: گۆڤاری ئەدەبی‌و ڕۆشنبیری ئیسلامی بووە، یەکەم ژمارەی لەکۆتاییەکانی ساڵی ١٩٧٢ دەرچووە، شوێنی دەرچوونی دیارنیە.
د- گزینگ: ئەم ناوەش نزیکە لەگزنگ، گۆڤارێکە لەئەوروپا چاپ و بڵاودەکرێتەوە ژمارە (٢٠)ی ساڵی ١٩٩٧ی بینراوە.

۲-۱ قۆناغی یەکەم -

قۆناغی ئاشکرای گۆڤارەکە

ئێمە بڵێین و نەڵێین دوای جاڕی بەیانی(۱۱)ی ئازاری(۱۹۷۰) کورد بە گشتی کەوتە قۆناغێکی ترەوە لە چوار ساڵی گفتوگۆکانی نێوان شۆڕش و حکومەتی مەرکەزیدا توانرا ئەو ماوەیە چەندان کارو چالاکی ئەنجام بدرێت کە زۆربەیان لە ئەنجامدا بەباش بۆ مێژووی کورد گەڕاونەتەوە. لەو چوار ساڵەدا، کە کورد سوکە دەسەلاتێکی لە کوردستاندا هەبوو، توانرا یەك ژمارە لەگۆڤاری ((گزنگ)) دەربکرێت، راستە لە وتەی ئەم ژمارەیەدا نووسەرانی کەرکوك کۆمەڵێ پەیمانیان داوە، کە ئومێدیان وابووە ژمارەی تریشی لێدەربکەن، بەلام بەداخەوە، دیارە ئەم چالاکیەش وەکو چالاکیە کوردییەکانی تر لەم شارەدا نە توانراوە پەیامی خۆی بباتە سەر، دیارە هۆیەکەشی چی بووە. لەو وتەیەدا هاتووە و شەرحێکی حاڵی ئەم گۆڤارەمان بۆ دەکات((ئەم کۆمەڵە بەرهەمە کە لەباوەشی گزنگ دایە کۆکراوەتەوەو خراوەتە پێش چاوی خوێنەرانی کورد لە هەموو سوچێکی کوردستانا باکورەی کاری وێژەیی نووسەرانی کوردە لە کەرکوك، بە زۆریش بەشدارەکانی ئەندامن لە یەکێتی نووسەرانی کورد لەگەڵ ئەمەش هەموو ئەم بیرو باوەڕو تێبینیانەی کەلەنووسین و هۆنراوەو چیرۆکەکاندا دەرئەکەوێ

خاوەنەکانیان لێی بەرپرسیارن.. [2] زۆربەی بابەتەکانی[3] ئەم ژمارەیە بریتین لە دەقی شیعری و چیرۆك لە زۆر سەرچاوەدا واهاتووە، کە ئەم گۆڤارە لەلایەن لقی کەرکوکی یەکێتی نووسەرانی کورد- ەوە چاپ و بڵاو کراوەتەوە، بەڵام لە هیچ شوێنێکی ئەم ژمارەیەدا بە ڕاشکاوانە ئەمە نەنووسراوە، ڕاستە ئەم گۆڤارە لقی کەرکوك دەریکردووە، بەڵام بەگوێرەی زۆر پێشبینی سانسۆری دەسەڵاتی بەعس نەیهێشتووە ناوی لقی کەرکوکی بەسەرەوە بێت، هەربۆیە لەسەری نووسراوە لە ئامادەکردنی(رضاشوان).

چۆن باسی ئەم گۆڤارەکراوە

لەم دێڕانەی دادێ، چەند سەرچاوەیەك دێنینەوە، کە چۆن لەم گۆڤارە دواون، بە تایبەت لەو شێوە بیبلیۆگرافیایانەی کە لەسەر ڕۆژنامەگەری کوردی کراون.

١- ڕابەری ڕۆژنامەگەری کوردی:[4]

گزنگ: گۆڤارێکی ئەدەبی‌یە لەلایەن یەکێتی نووسەرانی کوردلقی کەرکوك دەردەچێ لە ژێر چاودێری ڕەزاشوان: ژمارە یەکی لەمانگی نیسانی ١٩٧٢ دەرچووە.

٢- تاريخ الصحافة الكردية في العراق:[5]

---

[2] گزنگ (گۆڤار) ژمارە (١)، کۆمەڵە بەرهەمێکی هەمە ڕەنگەی نووسەرانی کەرکوکە، کەرکوك، ١٩٧٢، ل٣.

[3] لەبەشێکی سەربەخۆی ئەم لێکۆڵینەوەدا، ناوی بابەتەکان بەشێوەی بیبلیۆگرافیا دەنووسینەوە.

[4] خەزنەدار، جەمال، ڕابەری ڕۆژنامەگەری کوردی، ١٩٧٣، ل١٢٥.

مجلەگزنگ(البزوغ) مجموعة انتاج منوعة اصدرها اتحاد ادباء الاكراد- فرع كركوك باللغە الكردية بشكل المجلة، حيث صدر العدد الاول منها فى ٥-٣-١٩٧٢ وساهم فى تحريرها ادباء وكتاب مدينە الذهب الاسودوطبعت فى مطبعة(الشمال)

٣- ((تێگەیشتنی ڕاستی)):[٦]

((گزنگ)) کەرکوك، ژمارە یەکی نیسانی ١٩٧٢ ، یەکیەتی نووسەرانی کورد لقی کەرکوك دەری دەکرد.

٤- کاروانی ڕۆژنامەگەری کوردی:[٧]

گۆڤاری گزنگ: گۆڤارێکی ئەدەبی‌یە، یەکێتی نووسەرانی کورد_ لقی کەرکوك بڵاوی دەکردەوە. تەنیا یەك ژمارەی لێ دەرچوە ئەویش لە مانگی نیسانی ساڵی ١٩٧٢ ئیتر راوەستا بە هۆی ئەو بارە نالەبارەی بەسەر شاری کەرکوکدا تێپەڕی بەتایبەتی بەربەرەکانی کوردی ناو کەرکوك لەلایەن کار بەدەستانی حکومەتەوە.

٥- هاواری کەرکوك _ژمارە(٣)[٨]

گۆڤاری گزنگ: لەلایەن کۆمەڵێك لە ئەدیب و نووسەرانی شاری کەرکوك دەردەچوو، یەکەمین ژمارەی لە ١٩٧٢/٢/١٥ بڵاوکرایەوە.

---

[٥] الجباری، جبار محمود، تاریخ الصحافة الكردية فى العراق، بغداد، ١٩٧٥، ص٧٧.

[٦] ئەحمەد، کەمال مەزهەر (دکتۆر) تێگەیشتنی راستی و شوێنی لەرۆژنامە نووسی کوردی‌دا، بەغدا، ١٩٧٨، ل٢٥٦.

[٧] جاف، وریا، کاروانی رۆژنامەگەری کوردی، هەولێر، ١٩٩٨، ل٨٦.

[٨] هاوارێ کەرکوك (گۆڤار) ژمارە (٢) هەولێر کانوونی یەکەمی ١٩٩٨، ل٤٤.

وەكو لە پێشەوە وتم سەرچاوەی تریش هەن كە لەسەر ئەم ژمارەیەی گزنگ_ یان نووسیوە. ئێمە تەنیا وەكو نموونە تەنیا لەبەر ئەم چەند سەرچاوەیەدا هەڵوەستەمان كرد، ئەوەی كە پێویستە لەم پێنج سەرچاوەیەدا پرسیار بكرێت، ڕۆژی دەرچوونی گۆڤارەكەیە، كە لە هیچ شوێنێكی نەهاتووە، كەلە فلان ڕۆژدا دەرچووەو بلاوكراوەتەوە، لە چ شوێنێكیشی نەنووسراوە، كە لقی كەركوكی یەكێتی نووسەرانی كورد دەریكردبێت

٦- بیلۆگرافیای ڕۆژنامەگەری كوردی[٩]

گزنگ: گۆڤاری یەكێتی نووسەرانی كورد لقی كەركوك بوو، یەكەم ژمارەی لە نیسانی ١٩٧٢ دەرچووە، پاش دەساڵ وەستان، ژمارە(٢)ی لە شاخ و ساڵی ١٩٨٢ دەرچووە، ژمار(١٧)ی لە كانونی یەكەمی ١٩٩١ بە(١٢٠) لاپەڕە دەرچووە.

-٢ قۆناغی دووەم

قۆناغی نهێنی گۆڤارەكە

كاروانی گۆڤاری گزنگ دوای دەساڵ وەستان یەكەم دەستی بەدەركردن كردەوە، بەڵام ئەمجارە چووە قۆناغی نهێنییەوەو لە نێو

---

[٩] تەنیا، ئیسماعیل، بیبلیۆگرافای ڕۆژنامەگەریی كوردی (١٩٧٥ - ١٩٩٣) هەولێر، ١٩٩٨، ل٢٢.

سەنگەری پێشمەرگەی شۆڕشی نوێی گەلەکەماندا چاوی هەڵهێناوە، زۆر جار ئەویش وەك پێشمەرگە چۆتە جەولەو کەوتۆتە کەمینی دوژمنانەوە و گەلێك جاریش ڕژێم قەسفی کردووە، بەلام ئەمجارە هەڵگری پەیامی یەکێتی نووسەرانی کوردستان -لقی کەرکوك بووە، واتە بە ئاشکرا نووسراوە گۆڤاری ئەو یەکێتییەیە. نەك وەك ژمارەی یەکەمی تەنیا نووسرابێت. کۆمەڵێ نووسەری کورد لە کەرکوك دەریدەکەن.

پێشەکی پێویستە بپرسین بۆ یەکێتی نووسەرانی کوردستان نەك یەکێتی نووسەرانیکورد؟ بەپێی بڕیاری ٤٨٤ ی ڕۆژی ١٩٦٩/١٠/٩ وەك بڕیاری مافی ڕۆشنبیری بۆ گەلی کورد، ڕێگادرا یەکێتی نووسەرانی کورد پێك بێت، کە دەقی بڕیارەکە دەڵێت(نووسەرانی کورد مافی ڕەوای خۆیانە کە یەکێتیەك بۆ خۆیان ڕێك بخەن) ئیتر بۆ ئەم مەبەستە چەند نووسەرێکی کورد داوایەکیان پێشکەش کردو وەزارەتی ناوخۆش بە گوێرەی نووسراوی ژمارە٤٠٥ی ڕۆژی ١٩٧٠/٢/٩ ڕەزامەندی لەسەر داوەکەدەربڕی بەمجۆرە یەکێتی نووسەرانی کورد دامەزرا_ ئەو یەکێتییە بەهەر شێوەیەك بێت توانی مقاوەمەتی دەسەلاتی بەعس بکات و پەیامی خۆی بگەیەنێت تا ڕۆژی ١٩٨٣/٨/٩ بە گوێرەی نوسراوی ژمارە ١٧٩٨ بەعس داوای دەکات کە(نقل کافە موجوداتکم والتزاماتکم الی الاتحاد المزکور) ئەو هەڵوەشانەوەیەی یەکێتی نووسەرانی کورد چەند ساڵێك بوو گیرۆدەی ببوو، بەلام مقاومەتی نووسەرانی کورد هەر بەردەوام بوو تالەژێر فشاردا بارەگاکانیان پێ داخستن تابیەنە بەشێك لە

یەکێتی‌ئەدیبان و نووسەرانی عێراق،لەسەر ئەم ئەساسە لەنێو سەنگەری پتەوی شۆڕش نوێی گەلەکەماندا نووسەرانی پێشمەرگە لە٥/١٢/١٩٨٠ لیژنەیەکی ئامادەکردنیان پێك هێناو جاڕی یەکێتی نووسەرانی کوردستان_[١٠]یان دا. ئەوەبوو بۆ زیاتر گەیاندنی دەنگیان بە پێشمەرگەو شارەکان بڕیاریان دا، گۆڤارێکی مەرکەزی دەربکەن بەناوی(نووسەری کوردستان) لقەکانیش گۆڤار بۆ خۆیان دەربکەن. ئەوەبوو لقی کەرکوك_ گۆڤاری(گزنگ)[١١] یان دەرکرد لەم کاروانەدا، گۆڤارەکە چۆتە قۆناغێکی ترەوە ئەویش قۆناغی نهێنی‌یە. کەتیایە(١٤) ژمارەی لێ چاپ و بڵاوبۆتەوە. ئەمەو بێجگە لە سێ پاشکۆ، بەناوی(گزنگی بچووکان)و پاشکۆیەکیش بەناوی(شانۆ)، دەستەی نووسەرانی‌گۆڤارەکە وەکو وەفایەك بۆ ژمارەکەی ساڵی(١٩٧٢) لە شاخ لە ژمارە(دوو)ەوە دەستیان پێکردۆتەوەو خۆیان بەدرێژە پێدەری ئەو گۆڤارە زانیوەو ئەوتاقە ژمارەیەیان لەبیر نەکردووە، یەکەم ژمارەی ئەم قۆناغەی گزنگ کەدەکاتە دووەم ژمارە لە ساڵی ١٩٨٣ چاپ وبڵاوکراوەتەوە و تا ساڵی ١٩٨٩ بەردەوام بووەو ژمارەکانی بەگشتی گەیشتۆتە ژمارە(١٥).

---

[١٠] بۆزیاتر شارەزابوون لەسەر ئەم بابەتە بنۆڕە ئەم کتێبە
- ئەحمەد، نەوزاد عەلی، یەکێتی نووسەرانی کورد یان یەکێتی نووسەرانی کوردستان، شەقڵاوە، ١٩٩١(کاتی خۆی بەناوی -گردوان- بڵاوم کردۆتەوە).
[١١] لقی هەولێریش گۆڤاری "نووسەری نوێ" یان دەردەکرد بەداخەوە تەنیایەك ژمارەی لێ چاپ و بڵاوکرایەوە.

٢-٣ قۆناغی سێیەم

گزنگ_ی دوای راپەڕین

راپەڕینی گەلەکەمان لە بەهاری ١٩٩١ گەلێك گوتاری تازەی هێنایە ئاراوەو گەلێك کێشەو مەسەلەی خستە دیوێکی ترو دەسەڵاتی گواستەوە بۆ کورد، ئیتر لەسەر ئەم بنەمایە پانتاییەکی‌تر بۆ باری ڕۆژنامەگەری کوردی چێبوو، گۆڤاری"گزنگ"یش چووە قۆناغێکی ترەوەو دووژمارەی تری خستە سەر خەرمانەی ژمارەکانی تری کەهەڵگری ژمارە(١٦)و (١٧) بوون. لەپێشەکی ژمارە(١٦)دا بەناوی وتەی ژمارە لە پەرەگرافێکدا هاتووە:(ڕۆژگار تێپەڕین و گزنگ هات ژمارەیەك و دوو زیادیان کرد و ژمارەیان بوو بە((١٥)) هەر بەوەشەوە نەوەستاو سێ ژمارەی ((گزنگی بچووکان))و ژمارەیەکی تایبەت بە شانۆ دەرچوون و هەر ژمارەیەك لەم ژمارانە بۆ خۆی داستانی کاروانی خەباتی گزنگی هاوشانی خەباتی گەل دەگێڕنەوە... ل٥) لەسەر رووبەرگی ژمارە (١٦)دا نووسراوە (گزنگ: گۆڤاری یەکێتی نووسەرانی کوردستان لقی کەرکوك و لە ئەیلولی ١٩٩١ چاپ وبلاو بۆتەوە.) بەڵام لەسەر رووبەرگی ژمارە (١٧) دا نووسراوە (گزنگ گۆڤاری یەکێتی نووسەرانی کورد_ لقی کەرکوك_ە) کە ئەم ژمارەیە لە کانونی یەکەمی ١٩٩١ چاپ وبلاو بۆتەوە، راستە دوای راپەڕین نووسەرانی کورد هەموویان لە ژێر ئالای یەکێتی نووسەرانی کوردستان کاریان دەکردو هەر ڕۆژانی راپەڕیندا، لەژێر چاودێری دەستەی بەڕێوە بەری ئەو یەکێتیەدا، هەرشارەو کۆبونەوەی خۆی کرد و دەستەیەکی بەڕێوەبەری کاتی بۆلقەکانیان هەڵبژارد، یاخود دەست نیشان کرد تاخۆیان بۆکۆنگرەی گشتی ئامادەبکەن، ئیتر بۆژمارە(١٦)لەسەری نووسراوە یەکێتی نووسەرانی کوردستان؟ ژمارە(١٧) یش لەسەری نووسراوە یەکێتی نووسەرانی کورد؟ کەلە نێوان ئەودوو ژمارەیەدا کۆنگرەی نووسەران بەناوی کۆنگرەی راپەڕین لەمانگی تشرینی

یەکەمی ١٩٩١ لە شارۆچکەی شەقڵاوە بەستراو ناوی یەکێتی نووسەران کراوە بە یەکێتی نووسەرانی کورد.

لەکۆتاییدا پێویستە ئەوە بڵێین کە "گزنگ" لە (١٩٧٢)تا ١٩٩١(١٧) ژمارەی لێ بڵاوبۆتەوە لەدوای ژمارە(١٧)ەش هیچ دەنگ و سەدایەك نیە کە بەردەوام بوونی بسەلمێنێ.

بەشی سێیەم

بیبلیۆگرافیای گۆڤارەکە

چەند زانیاریەکی تر.

بێجگە لەو زانیاریانەی لەمەڕ گۆڤاری گزنگ خستمانە ڕوو، پێش چوونە نێو بیبلیۆگرافیای بابەتەکان و بیبلیۆگرافیای ناوەکان. چەند زانیاریەکی تریش دەخەینە ڕوو، تاببنە پاڵپشتێکی تر بۆ لێکۆڵینەوەکەو باشتر گۆڤارەکە ڕۆشنتر ببێت.

- هێشتا کاتی یاسایی و وەکو عادەتێکیش بە بەری وەماوە ناوە نهێنیەکانی نووسەرانی دوو توێی گۆڤارەکە ئاشکرا بکەین، ئەگەر نا ئاشکراکردنی ناوەکان ئاسانە.
- ئەو بەڕێزانەی زیاتر ئەو سەرەوەرییە مەزنەیان بۆ گۆڤارەکە تۆمارکرد بەڕێزان (حەمەکەریم عارف، محمد موکری، ئەحمەد عارف)ن کەبێ ئەندازە خەمخۆری تەمەنی گۆڤارەکەن، بەتایبەتی لەزەمەنی شاخدا، واتە لە ژمارە (٢ تا ١٥) هەروەها لە دووژمارەکەی دوای ڕاپەرینیشدا ڕۆڵیان بەرچاوە، بەلام ژمارە (یەك) لەژێر چاودێری بەڕێز ڕەزا شوان دابووە.

- تەنیا ژمارە یەك بەکاغەزی بۆری رۆژنامە چاپکراوە بەڵام ژمارەکانی تر هەموویان کاغەزەکەیان سپی‌یەو ئینجا یان ٨٠ غم یاخود ٧٠ غم.
- وەکو چاپ و چاپخانەو یارمەتیدان، یەکێتی‌ی نیشتمانی‌ی کوردستان بۆ ئەندازە یارمەتی گۆڤارەکەی داوە، بەڵام نابێت رۆڵی حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران و حزبی سۆسیالیستی کوردستان- یش لەبیر بکرێ، کەلە رووی مەوادی چاپەوە بەگوێرەی توانا درێخیان نەکردووە.
- تەنیا بەرگی ژمارەیەك دوورەنگە، بەڵام ژمارەکانی تر تەنیا یەك رەنگ بەکارهاتووە.
- کارە هونەرییەکان زۆربەیان هونەرمەند رەمزی قوتبەدین کاری تیایا کردووە، بەتایبەتی هێڵکاری و مۆنتیڤەکانی ناوەوە، خەتەکانیش هەندێك جار خۆشنووسی جوانەمەرگ بەکر حسێن نووسیویەتی.
- بەرگ، زۆربەیان هونەرمەند رەمزی قوتبەدین یاخود هونەرمەندشوان کێشاویەتی.
- لە تایپکردنی بابەتەکاندا زیاتر تایپی ئاسایی و تایپی بی ئێم و برازەر بەکارهاتووە.
- لەبەر مامەڵەی دیکتاتۆرییانەو نادیموکراسیانەی دەسەڵاتی بەغدا، زۆربەی بابەتەکان بەئیمزای ناوی نهێنی بڵاوکراونەتەوە بەتایبەتی ئەوانەی لەشارەکان بابەتیان بۆ دەنارد.

کورتەیەك سەبارەت بە گۆڤارەکە

- ژمـــارە یـــەك، ١٩٧٢، ٨٠ لاپـــەڕە، ١٥ x ٢١ ســـم لەچاپخانەی شیمال - کەرکوك چاپکراوە.

- ژمارەدوو، ئاداری ١٩٨٣، (١٠٤) لاپـەڕە، ١٦,٥ x ٢١ سم لەیـەکێك لـە چاپخانەکانی یـەکێتیی نیشـتمانیی کوردسـتان چاپکراوە.

- ژمـارە سـێ، ئـابی ١٩٨٣، (٩٢) لاپـــەڕە، ١٦,٥ x ٢١ سم لەیـەکێك لـە چاپخانـەکانی یـەکێتیی نیشـتمانیی کوردسـتان چاپکراوە.

- ژمـارە چـوار، ئایـاری ١٩٨٤، (١٠٤) لاپـەڕە، ١٦,٥ x ٢١ سم لەیەکێك لە چاپخانەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان چاپکراوە.

- ژمارە پێنج، حوزەیرانی ١٩٨٤، (١٠٦) لاپەڕە، ١٦,٥ x ٢١ ســم لەیـــەکێك لەچاپخانـــەکانی یـــەکێتیی نیشـــتمانیی کوردستان چاپکراوە.

- ژمارە شەش، کانوونی یەکەمی ١٩٨٤، (١٠٤) لاپەڕە، ١٦,٥ x ٢١ سـم، لەچاپخانــەی شــەهید ئیــبراهیم عــەزۆ - ی.ن.ك چاپکراوە.

- ژمـاره حـەوت، کـانوونی دووەمـــی ١٩٨٥، (١٠٤) لاپـەڕە، ١٦,٥ x ٢١ سـم، لەچاپخانـەی شـەهید ئیـبراهیم عـەزۆ- ی.ن.ك چاپکراوە.
- ژمارە هەشت، دەستمان نەکەوت.
- ژمارە نـۆ، ئـاداری ١٩٨٥ (٩٢) لاپـەڕە، ١٦,٥ x ٢١ سم، لەچاپخانەی شەهید ئیبراهیم عەزۆ- ی.ن.ك چاپکراوە.
- ژمارە دە، مایسـی ١٩٨٥ (١٠٠) لاپـەڕە، ١٦,٥ x ٢١ سم، لەچاپخانەی شەهید ئیبراهیم عەزۆ- ی.ن.ك چاپکراوە.
- ژمـارە یـانزدە، حوزەیرانـی ١٩٨٥، (١٠٠) لاپـــەرە، ١٦,٥ x ٢١ سم، لەچاپخانەی شەهید عبدالخالق معروف- ی.ن.ك چاپکراوە.
- ژمارە سیانزدە، دەستمان نەکەوت.
- ژمـــارە چـــواردە، کانوونیيەکـــەمی ١٩٨٥، (١٠٨) لاپەڕە، ١٦,٥ x ٢١ سم، لە چاپخانەی شەهید عبدالخالق معروف- ی.ن.ك چاپکراوە.
- ژمـــارە پـــانزدە، نیســـانی ١٩٨٩، (١٠٠) لاپـــەرە، لەچاپخانەی شەهید عبدالخالق معروف- ی.ن.ك چاپکراوە.
- ژمـارە شـانزدە، ئـەیلولی ١٩٩١، (١١٢) لاپـەڕە، ١٧ x ٢١سم، ناوی چاپخانەی بەسەرەوەنیە.
- ژمارە حەڤدە، کانوونی یەکەمی ١٩٩١، (١٢٠) لاپـەڕە ١٧ x ٢٠ سم، ناوی چاپخانەی بەسەرەوەنیە.

کورتکراوەی چەند وشەو زاراوەیەك

س: ساڵ

ژ: ژمارە

ئا: ئامادەکردن

و: وەرگێڕان

ل: لاپەڕە

سم: سەنتیمەتر

بیبلیۆگرافیای بابەتەکان

شیعری کوردی

-ا-

١- ئاوابوون، کەریم دەشتی، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٨٣ - ٨٤.

-ب-

٢- باخی ئەستێرە سوورەکانیان بەخوێنی گەشیان ئاودا، شەهاب عثمان، ژ-٢، ١٩٨٣ ل ٤٨--٥٠.

٣- بەرزبوونەوە، بەکر پشدەری، ژ- ١٦، ١٩٩١ ل ١٠٦-١٠٧.

٤- بروسکە، پۆلا، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٥٣-٥٤.

٥- بۆ هەڵۆکەی سەکەوتوو، سابیر، ژ-١٥، ١٩٨٩ل ٦٧ - ٧١.

٦- بیروڕا، شێرکۆ بێکەس، ژ- ١٧، ١٩٩١ ل ٨٢.

-پ-

٧- پاشەڕۆژ، دلاوەر مەحمود، ژ-١٢، ١٩٨٥ ل٦١.

٨- پرس، نجیبە ئەحمەد، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٩١.

٩- پۆپیلانە، سەلام، ژ-١٢، ١٩٨٥ ل٦٢-٦٣.

١٠- پێنج ئەستێرە، سەعدوڵلا پەرۆش، ژ-٣، ١٩٨٣ ل٦٥-٦٨.

١١- پێنج خشتەکی‌یەکی بڵاونەکراوەی غالیب لەسەر غەزەلێکی صافی، ئەبوبەکر شاخی، ژ-١٤، ١٩٨٥ ل١٠٦-١٠٨.

-ت-

١٢- تەقینەوە، کەساس جەباری، ژ-١٧، ١٩٩١ ل٨٩.

١٣- تۆمارە یادی پێشمەرگەیەك، جەوهەر کرمانج، ژ-٢، ١٩٨٣، ل٦١-٦٧.

-چ-

١٤- چەپکێ نێرگز، عبدالله کەریم مەحمود، ژ-٩، ١٩٨٥ ل٦٨.

١٥- چوار دیواری بێ سێبەر، عبدالسلام محمد، ژ-١، ١٩٧٢ ل١٩-٢٢.

-خ-

١٦- خەوزڕانی شاعیر، بێچار، ژ-١٠، ١٩٨٥ ل٥٥-٥٦.

١٧- خەونە تاڵەکان، شێرکۆ بێکەس، ژ-١٧، ١٩٩١ ل٨٢.

١٨- خۆری زیندان، دلاوەر مەحمود، ژ-٤، ١٩٨٤ ل٩٤.

١٩- خوێنەباجی سەرکەوتن، ئەحمەد عارف، ژ-٢، ١٩٨٢، ل٩٨-٩٩.

-ح-

٢٠- حەبەرەش، پەیمان، ژ-١٥، ١٩٨٩ ل٨٠-٨٤.

-د-

٢١- داستانا گوندی ژاران، فەوزیە دۆسکی، ژ-٧، ١٩٨٥ ل٦١-٧٣.

٢٢- داستانی ساتی، ئەبوبەکر شاخی، ژ-١٥، ١٩٨٩، ل٧٥-

.٧٩

٢٣- داستانی وولاتی ژان، سەلام، ژ-١٥، ١٩٨٩، ل٦٢-٦٦.

٢٤- دلۆپی خوێن، هاوری س، ژ-٣، ١٩٨٣، ل٦٩-٧١.

٢٥- دڵ نیایی، خەلیل خوێناوی، ژ-١، ١٩٧٢، ل٧٥.

٢٦- دوو پارچە شیعر، نەجیبە ئەحمەد، ژ-٧، ١٩٨٥، ل٧٩-٨٠.

٢٧- دووکۆپلە شیعر، عزالدین گەلۆزی، ژ-١٦، ١٩٩١، ل١٠٤.

٢٨- دووریت گڕەودەمسوتێنێ، ئەحمەد عارف، ژ-١١، ١٩٨٥ ل٥١-٥٣.

٢٩- دووریان، جوامێر، ژ-٤، ١٩٨٤، ل٨٦-٨٨.

٣٠- دوو هۆنراوە، مەوجود سامان، ژ-١٤، ١٩٨٥، ل١٠٤-١٠٥.

٣١- دۆڕان، جەوهەر کرمانج، ژ-١٤، ١٩٨٥، ل٩٠-٩٦.

٣٢- دیوی دووەم لەکاسێتی هەنگاو... مێژوو، عثمان شەیدا، ژ-٧، ١٩٨٥ ل٥٩-٦١.

-ز-

٣٣- زەنگی کاروان، حسین امین شارەزووری، ژ-١، ١٩٧٢ ل٧٨-٧٩.

٣٤- زەوقێکی کامڵ نەبوو، سابیر سدیق، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٨٧-٨٨.

-س-

٣٥- سترانەکا زەلال، ... ژزیندانەکا شێلی، مؤید طیب، ژ-٤، ١٩٨٤ ل٨٩-٩٢.

٣٦- سرووودی دایك، عبداللە کریم محمود، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٧٩-

٨٠.

٣٧- سروودی پێشمەرگە، پەرۆش، ژ-٩، ١٩٨٥ ل٥٩-٦١.

٣٨- سروودی رێبواری خەبات، ئەبوبەکر شاخی، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٥٧-٥٩.

٣٩- سروەبای رازێکی نامۆ، ژاڵەخان، ژ-١٥، ١٩٨٩، ل٧٢.

٤٠- سمتنا تاریا ئەڤینێ، ئەحمەد قەرەنی، ژ-٩، ١٩٨٥ ل٦٢-٦٧.

٤١- سێ دیمەنی گەروی ئازار، فەرمان نەبەرد، ژ-١، ١٩٧٢، ل٤٩-٥٠.

٤٢- سێ هۆنراوە، ابوبکر خۆشناو، ژ-٥، ١٩٨٤، ل١٠٣-١٠٤.

-ش-

٤٣- شەکراوی تاڵ، ك، ژ-١٥، ١٩٨٩، ل٧٣-٧٤.

٤٤- شیرین- فخرالدین محی الدین، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٩٣-٩٤.

-ق-

٤٥- قوربانی تۆزی رێگەتم ئەی بادی خۆش مرور، غریب، ژ-٥، ١٩٨٤ ل٩٣-٩٧.

-غ-

٤٦- غەرەسەر، عبدالکریم دەشتی، ژ-٧، ١٩٨٥ ل٧٤-٧٨.

-ك-

٤٧- کاروانی خەبات، شێرکۆ کتکەیی، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٧٨.

٤٨- کەرکوك، محسن ئاوارە، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٨٥.

٤٩- کەکۆ... دایکامە، سەعید، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٩٥-٩٦.

٥٠- کـەمرۆڤێ شـەهید دەبـێ، ئەحمـەد عـارف، ژ-١٤، ١٩٨٥، ل١٠٠-١٠٣.

٥١- کچە خرپنەکە، هیشام کەسنەزانی، ژ-١، ١٩٧٢، ل٥٧-٥٨.

٥٢- کسپە، سابیر سدیق، ژ-١٦، ١٩٩١، ل١٠١-١٠٢.

٥٣- کراسەکی سور، سیامەند، ژ-٩، ١٩٨٥، ل٥١-٥٥.

٥٤- کوڕی چیا، دلۆڤان، ژ-١٢، ١٩٨٥ ل٦٤.

٥٥- کۆچ، پەیمان، ژ-٥، ١٩٨٤ ل١٠٠-١٠٢.

٥٦- ك، ئەنوەر شاکەلی، ژ-٢، ١٩٨٣، ل٣٨-٣٩.

-گ-

٥٧- گەلەگورگ، دلاوەر مەحمود، ژ-٥، ١٩٨٤، ل٩٨-٩٩.

٥٨- گۆرانییەکی داواکراو، جوامێر، ژ-٥، ١٩٨٤، ل٨٩-٩٢.

٥٩- گوڵەگونم، شێرۆ، ژ-٧، ١٩٨٥، ل٨١.

٦٠- گوڵی ئاشتی، هێدی، ژ-٤، ١٩٨٤، ل٩٥-٩٧.

٦١- لەسێبەری گابەردێکدا، سایێ، ژ-١١، ١٩٨٥ ل٤٩-٥٠.

-م-

٦٢- ماڵئاوایی، پیرۆت، ژ-٢، ١٩٨٣، ل٧٧-٧٨.

٦٣- مالۆچکە، ئەبوبەکر شاخی، ژ-١٦، ١٩٩١ ل١٠٥.

٦٤- مەدالیا، دلاوەر مەحمود، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٩٢.

٦٥- مەرگی غرور، فەرهاد پیربال، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٩٧-١٠١.

٦٦- مـەرگی نـاوەخت، دڵشـاد احمـد قـادر، ژ-١١، ١٩٨٥ ل٥٤-٥٧.

٦٧- مەرۆ، ئەحمەد عارف، ژ-٩، ١٩٨٥، ل٥٦-٥٨.

٦٨- مشك و پشيله، بۆ منداڵان، مەلا حمد بيرەسيپانی، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٧١.

-ن-

٦٩- نەم بينيـووه و دەيناسـم، هيـوارەش، ژ-١٠، ١٩٨٥ ل٧٦-٧٧.

٧٠- نـەورۆز، تابلۆيـەكی ناديـار، سـەپان، ژ-٣، ١٩٨٣، ل٧٢-٧٣.

٧١- نمونەيەك له هۆنراوەی كلاسيكی، شێخ رەوف خانەقا، ژ-١، ١٩٧٢ ل٢٥-٢٦.

٧٢- نۆتـا نەنووسـراوەكان، دڵشـاد بـەرزنجی، ژ-١٦، ١٩٩١ ل١٠٨-١٠٩.

-هـ-

٧٣- هـەژار ينـو.. رێكـێ ب بينـن، خـەليل دهۆكـی، ژ-١٢، ١٩٨٥ل٥٧.

٧٤- هـەنگاوی ئـاگرين، ئيسـماعيل رۆژ بـەيانی، ژ-١، ١٩٧٢ ل٧٥.

٧٥- هەڵۆ، ئەبوبەكر عەلی، ژ-١٦، ١٩٩١، ل١٠٣.

٧٦- هەڵۆ، ژاڵەخان، ژ-١٢، ١٩٨٥، ل٥٨-٦٠.

٧٧- هەناسەت بۆنی كوێسـتانی لێ دێ، ژاڵـەخان، ژ-١١، ١٩٨٥ ل٥٨-٦٠.

٧٨- هێلانه، پيرۆت، ژ-٣، ١٩٨٣، ل٦٢-٦٤.

٧٩- هێلانه، سعدالله پەرۆش، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٥٢.

-و-

٨٠- وەڵامێکی کورت، کاروان، ژ-٤، ١٩٨٤، ل٩٣.

٨١- وێنەی نیان، دڵشاد عمر کاکی، ژ-١٦، ١٩٩١، ل٨٧-٨٨.

شیعری وەرگێردراو

-د-

٨٢- دوو هۆنراوە، فاضل عزاوی، و: ئازاد ئەحمەد، ژ-١١، ١٩٨٥ ل٦١.

-چ-

٨٣- چەند نامەیەك بۆ تارانتابابۆ، نازم حیکمت، و: کوێستان حسین کریم، ژ-١٤، ١٩٨٥، ل٤٥-٨١.

-م-

٨٤- ماڵئاوایی، فاضل عزاوی، و: ئازاد ئەحمەد، ژ-٢، ١٩٨٣ ل١٠٠.

وتارو لێکۆڵینەوەو رەخنە.

-ا-

٨٥- ئاکوب ئاکوبیان شاعری چەوساوەکان، عوسمان دەشتی، ژ-٦، ١٩٨٤.

٨٦- ئامانجی ئەدەبیات، م. گۆرکی، و: پاکزاد، ژ-٩، ١٩٨٥، ل٦٩-٩٢.

٨٧- ئەپسێر لایەت لە چیرۆکی نامۆدا، ئا: حەمە کەریم عارف، ژ-٥، ١٩٨٤ ل١٦-٢٨.

٨٨- ئەدەب و هونەر لەجەنگی رزگاری نیشتمانی‌دا، حەمەکەریم عارف، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٢٩-٣٣.

٨٩- ئیستاتیکا لەروانگەی لینیزمەوە، هەڵگورد، ژ-٥، ١٩٨٤.

٩٠- ئوسمان سەبری کورتەی ژیانی و نموونەی شیعری، هۆزان سپیریزی، ژ-١٢، ١٩٨٥ ل١٦-٢٥.

-ب-

٩١- باری ئێستای هونەری تەشکیلی لەکوردستاندا، باوان، ژ-٥، ١٩٨٤، ل١-١٥.

٩٢- بەسەرهاتی سەعید و سەعدون، حەمەکەریم عارف، ژ-١١، ١٩٨٥، ل٧٤-١٠٠.

٩٣- بژی مرۆڤ، عبدالعزیز خانەقا، ژ-١، ١٩٧٢، ل٥١-٥٦.

٩٤- بیر ئاتینیایەکان سالرۆژا ڤەخت بوونا هۆزانڤانی کورد جگەر خوێن نە، هۆزان سپیریزی، ژ-١٤، ١٩٨٥ ل٣٢-٤٤.

٩٥- بینای پێکهێنەری داوەتی کۆچەریان، عطا فایق، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٤٠-٥١.

٩٦- بۆتانی و دلستان، سەعید دێرەشی، ژ-٧، ١٩٨٥، ل٦-١٦.

٩٧- پەیوەندی ئەدەب و سیاسەت، قادر عەلی، ژ-٣، ١٩٨٣، ل٣٢-٣٦.

٩٨- پشوویەکی رەخنە لە ئامێزی چیرۆکی (ناو) دا، رەووف عوسمان، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٢٠-٢٥.

٩٩– پێشـانگایەكی ناوشـاخ و چـەند سـەرنجێك، سـێوە، ژ–٢، ١٩٨٣، ل٢٣–٢٦.

١٠٠– پیتی لامی قەڵەو و لامی لەڕ، طاهر صادق، ژ–١، ١٩٧٢، ل٥–٨.

–ت–

١٠١– تابلۆم خوێندەوە، حەمەكەریم عارف، ژ–١٦، ١٩٩١، ل٣١–٤١.

١٠٢– تێگەیشتی ئەدەبی رەسەن، تەوا، ژ–٤، ١٩٨٤، ل٣–٣٤.

١٠٣– توانەوەی زمان لە رۆمانی "توانەوە"دا، ئەحمەد سلام، ژ–١٧، ١٩٩١، ل٦–١٤.

–ج–

١٠٤– جوڵانەوە لە هونەری مێژوودا، عبدالله سەراج، ژ–١، ١٩٧٢ ل٦٩–٧٤.

–چ–

١٠٥– چاوخشانێك بە فیلمی یوڵدا لەگـەڵ كوسـت گـەڤراس، و/ رەوەن، ژ–١٢، ١٩٨٥، ل٤–١٥.

١٠٦– چاوپێكەوتنێك لەگەڵ بەڕێوەبەری شانۆی كوردی لەشاری تفلیس دا مراد ئۆسۆجاوری، ئازاد جلال، ژ–١٤، ١٩٨٥ ل٢٢–٣٠.

١٠٧– چەك و پێنوس، فؤاد طاهر صادق، ژ–١، ١٩٧٢ ل٢٣–٢٤.

١٠٨– چـەند تێبینـی و رایـەك دەربـارەی سـەرەتایەكی كـورت لەمێژووی ئەدەبیدا، هاشم كۆچانی، ژ–٢، ١٩٨٣، ل٦٨–٧٦.

١٠٩– چـەند دێرێك لـەبارەی رەخنـەی وێژەی سەردەم، عوسمـان خۆشناو، ژ–١، ١٩٧٢، ل٩–١٥.

١١٠- چێرنیڤسکی ١٨٢٨-١٨٨٩، حەمەکەریم عارف، ژ-١٤، ١٩٨٥، ل١٢-٢١.

١١١- چین یای شاعیری شۆڕشگێڕی گەلی چین، کاردۆ، ژ-١٥، ١٩٨٩، ل٨٥-٨٩.

-د-

١١٢- دەنگ و دەنگدانەوە، س. پەرۆش، ژ-٤، ١٩٨٤، ل٩٨-١٠١.

١١٣- دەربارەی رۆشنبیری پرۆلیتاریا، هەڵگورد، ژ-٣، ١٩٨٣ ل٢٨-٣١.

١١٤- دواشەوی لۆرکا، ئازاد هەورامی، ژ-، ١٩٨٣ ل٥-٢٢.

١١٥- دوو بۆچوون لە پەراوێزی یەك هەڵوێستدا، ئەرسۆ، ژ-٢، ١٩٨٣، ل٤٠-٤٧.

١١٦- دووڕووی یەك نامە، م.شەمێران، ژ-١٠، ١٩٨٥ ل٧٣--٧٥.

-ر-

١١٧- رۆناهییەك لەسەر سترانا سیاسیاکوردی، خلیلێ جندی، ژ-٣، ١٩٨٣، ل٥-١٩.

١١٨- ریپۆرتاژی گزنگ لەگەڵ پزیشکانی بێ سنوور (MSF)، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٩٩-١٠١.

-ژ-

١١٩- ژیانی جاك لندن (١٨٧٦-١٩١٦) هێژا، ژ-٢، ١٩٨٢، ل٩٠-٩٧.

-س-

١٢٠- سەعید نەورەسی، فاروق رەسوڵ یەحیا، ژ-١٧، ١٩٩١. ل١٥-١٩.

١٢١- ساندرۆ پیتۆفی ژیانی و شیعری، ئەبوبەکر خۆشناو، ژ-٤، ١٩٨٤ ل٤٥-٥٣.

١٢٢- سیحری شانۆ، دلاوەر قەرەداغی، ژ-١٦، ١٩٩١، ل٤٢-٤٦.

-ش-

١٢٣- شانۆی شۆڕش لای رۆمان رۆلان، هاشم حمادی، و: ئەحمەد عارف، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٥-١٩.

١٢٤- شۆربوونەوە بەناخی کۆمەڵە شیعری ژواندا، حمە سعید حسن، ژ-٤، ١٩٨٤ ل٣٥-٤٨.

-ك-

١٢٥- کاك دلاوەر، خلیل دهۆکی، ژ-٢، ١٩٨٢، ل٥٨-٦٠.

١٢٦- کورتەیەك لەژیان نامەی یەلمازگۆنای، و: رەوەن، ژ-١١، ١٩٨٥، ل٢٧-٣٣.

١٢٧- کورتەیەك لە ژیانی لۆرنس و برێ لەشیعرەکانی، و/ رەوەن، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٢٤-٢٩.

-ل-

١٢٨- لۆرکاو شانۆ یا لێرکییا میللی، پیێرس، ژ-١١، ١٩٨٥، ل٤-٢٦.

-ك-

١٢٩- كۆڵن ولسن و ڕۆمانی فەلسەفی، و:عطا فایق، ژ-١٦، ١٩٩١، ل٩-٣١.

-گ-

١٣٠- گۆگۆل نووسەری ڕیالیست، جمال میر صادقی، ژ-٣، ١٩٨٣ ل٢١-٢٧.

-ن-

١٣١- نامەیەك، فەرهاد سەنگاوی، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٨٤،٨٥.

١٣٢- نووسەری پرۆلیتاری کێیە؟ م. گۆرکی، و: ڕەوەن، ژ-٧، ١٩٨٥، ل١٧-٢١.

١٣٣- نویشکێك لەمەڕ مەلا حەسەنی کوێرەکانی، دڵۆڤان، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٢٠-٢٣.

١٣٤- نۆبڵ و گابریل گارسیامارکیز، ئاراسن، ژ-٢، ١٩٨٣، ل١٠١-١٠٢.

-ه-

١٣٥- هەژاری زمانی کوردی، عبدالله نجم الدین، ژ-١، ١٩٧٢، ل٢٧-٢٨.

١٣٦- هەندێ لەشیعرەکانی شەهید فاتیح، هەڵکەوت، ژ-١٠، ١٩٨٥ ل٩٠-١٠٠.

١٣٧- هۆشیاری لەچیرۆکی نامۆدا، هێژا، ژ-٩، ١٩٨٥، ل٤-١٣.

١٣٨- هۆزانێن جگەرخوێن و خەباتا شۆڕشگێڕ، مەتین، ژ-١٤، ١٩٨٥. ل٤-١١.

-و-

١٣٩- وون بوون یان گیرخواردن لەتەوەرەیەکی شیعریدا، مەریوان وریا قانع، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٩١-٩٨.

چیرۆك و شانۆی کوردی

-ا-

١٤٠- ئالا جەژن ناکا (چیرۆك بۆ مندالان) هەڤال کوێستانی، ژ-٧، ١٩٨٥ ل٨٢-٩٥.

١٤١- ئەو چیرۆکەی تەواو نابێ، ئازاد هەمەوەندی، ژ-١٦، ١٩٩١ ل٨٠-٨٧.

١٤٢- ئەو کانی‌یەی وون بوو، عەبدوڵلا سەراج، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٦٢-٦٦.

١٤٣- ئیڤا، ا.سەنگەر، ژ-٧، ١٩٨٥، ل٦٣-٩٤.

١٤٤- ئێ چی‌یە، حەمەکەریم عارف، ژ-٩، ١٩٨٥، ل٣٩-٤٩.

-ب-

١٤٥- بەرەو چیا، ڕێبوار، ژ-٧، ١٩٨٥، ل٩٧-١٠٢.

١٤٦- بەسەرهاتی تاژی بۆر، گۆڤەند، ژ-٣، ١٩٨٣، ل٥١-٦٠.

١٤٧- بەشدار، ...، ژ-١٤، ١٩٨٥، ل٨٢-٨٤.

١٤٨- بەفروئاگر، عوسمان شکور، ژ-١، ١٩٧٢، ل٧٦-٧٧.

١١٤٩- بۆبی‌ساتس، هەڵکەوت، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٨٦-٨٩.

١٥٠- بیرەوەری، م.ش، ژ-١٥، ١٩٨٩،...

-پ-

١٥١- پۆستەرە چیرۆك، موکری، ژ-٢، ١٩٨٣، ل٥١-٥٧.

١٥٢- پۆستەرە چیرۆك، م.ش.ك، ژ-١٤، ١٩٨٥ ل٨٥-٨٩.

-ت-

١٥٣- تابلۆ، بەکر حسن، ژ-١٦، ١٩٩١ ل٥٨-٦٩.

١٥٤- تۆمار، ژوان، ژ-١٥، ١٩٨٩، ل٨٦.

-چ-

١٥٥- چەپکە یادگاری، حمە تاڵ، ژ-٦، ١٩٨٤ ل٦٩-٧٤.

-خ-

١٥٦- خاڵە حەمە، ڕێبوار، ژ-١٢، ١٩٨٥ ل١٧-٣٢.

١٥٧- خۆپیشاندان، ڕێبوار عبدالله، ژ-١٢، ١٩٨٥ ل٣٩-٤٠.

-د-

١٥٨- دادگا، سەگرمە، ژ-٦، ١٩٨٤ ل٤٢-٥٢.

١٥٩- داوەرییەکی نهێنی، حەمەکەریم عارف، ژ-٧، ١٩٨٥ ل٥١-٥٨.

١٦٠- دوانی مرۆڤێکی ئاسایی لەشارێکی نائاسایی‌دا، دکتۆر ڕێبان، ژ-٢، ١٩٨٣، ل٧٩-٨٩.

١٦١- دیاری دایك، حەمەکەریم عارف، ژ-٣، ١٩٨٣ ل٣٧-٤٩.

-ر-

١٦٢- ڕەوڕەوە، نەجیب گەرمیانی، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٦٧-٧١.

-ز-

١٦٣- زامەکان سارێژ دەبن، پشتیوان، ژ-٤، ١٩٨٤ ل٦٥-٧١.

-ژ-

١٦٤- ژیلەمۆ، باین، ٦-، ١٩٨٤، ل٦١-٦٨.

-س-

١٦٥- سەردانی سەرۆك، فاضل کەریم، ژ-٩، ١٩٨٥، ل١٤-٣٣.

١٦٦- سبەی بزە لەدایک دەبێ، هۆشمەند، ژ-٤، ١٩٨٤، ل٨٢-٨٥.

١٦٧- ٣ x ٤، رەفیق فایەق، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٨١.

-ش-

١٦٨- شاڵاوی رق، ئاڵان، ژ-١٠، ١٩٨٥ ل٤١-٤٤.

١٦٩- فریشتە، رەووف بێگەرد، ژ-١٦، ١٩٩١، ل٤٧-٤٧.

-ک-

١٧٠- کارەسات، جواد شفیق نجم، ژ-٤، ١٩٨٤، ل١٠٢-١٠٣.

١٧١- کەسێکی دی، جلیل کاکە وەیس، ژ-١٧، ١٩٨٤، ل٥٢-٥٧.

١٧٢- کەخەم...! گۆڤەند، ژ-٥، ١٩٨٤ ل٨٤-٨٨.

١٧٣- کەودەری، رێزان، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٥٣-٦٠.

١٧٤- کەویستم ببم بە...! حمەکەریم عارف، ژ-٢، ١٩٨٣، ل٢٧-٣٧.

١٧٥- کرمێ داری ژدارێیە، فرات جەوەری، خلیل دهۆکی ژپیتی لاتینی ڤە گواستیە، ژ-٧، ١٩٨٥ ل٢-٣٢.

١٧٦- کۆشکی سوور، حەمەزیاد، ژ-١٦، ١٩٩١ ل٧٠-٧٩.

١٧٧- کۆلارە، گۆڤەند، ژ-٧، ١٩٨٥ ل٨٩-٩٢.

-گ-

١٧٨- گەرانەوە- هێژا، ژ-٥، ١٩٨٤، ل٣٤-٤٠.

١٧٩- گورگ و ئازادی، فەرید ئەسەسەرد، ژ-١٥، ١٩٨٩،

١٨٠- گوڵی نێو درك، شەهید فەرەیدون جواد شفیق نجم، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٨١-٨٣.

١٨١- گۆڕ، حمەکەریم عارف، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٣٠-٣٧.

-ل-

١٨٢- لەپریاسکەیەکی ون بوودا، عبدالقادر کەسنەزانی، ژ-١، ١٩٧٢ ل١٦-١٨.

١٨٣- لەمندالانی دایکم دا، محمد امین احمد، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٥٨-٦٢.

-م-

١٨٤- ماینەوە یانزە، م.ش، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٣٨-٤٠.

١٨٥- مەرگێکی مەزن، ئەحمەد عارف، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٧٨-٨١.

١٨٦- مردن و نێرگس، عوسمان شەیدا، ژ-٥، ١٩٨٤ ل٦٥-٦٨.

١٨٧- مۆتەکە، موکری، ژ-٤، ١٩٨٤، ل٥٤-٥٨.

-ن-

١٨٨- نارنجۆك، م.ش، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٣٩-٤١.

١٨٩- ناو، عارف، ژ-١٦، ١٩٩١ ل٨٨-٩٧.

١٩٠- نەقابە، هەڵکەوت، ژ-١١، ١٩٨٥، ل٣٤-٤١.

١٩١- نۆما، ژوان، ژ-١٥، ١٩٨٩.

-هـ-

١٩٢- هەڵۆکانی گەرمیان، ئەورەحمانی وەستا سمایل، ژ-١٥، ١٩٨٩ ل٨١.

١٩٣- هەڵوێست، حەیران، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٧٥-٧٧.

١٩٤- هەناسەی تەم، ئاکۆ کەریم معروف، ژ-١٧، ١٩٩١ ل٧٢-٨٠.

شانۆو چیرۆکیوەرگێردراو

-ب-

١٩٥- بەدوی شاعیرەکان، جلیل القیسی، و: حمەکەریم عارف، ژ-١٢، ١٩٨٥ ل٧٣-٨٩.

١٩٦- بەقاڵ و تووتی، صبحی مهدی، و:حمە رەووف، ژ-١٥، ١٩٨٩، ل٩٠-٩٢.

١٩٧- پشیلەیەکی خۆش بەخت، عەزیز نەسین، و:جمال، ژ-١١، ١٩٨٥ ل٤٢-٤٨.

١٩٨- پۆلیسی هەڵاتوو، ئیستیڤان زمایچ، و: ب.شەمێران، ژ-١٢، ١٩٨٥ ل٤٤-٥٦.

١٩٩- پیرێ ژن، دەبلیو. بی. یتس،، و: تیشکۆ، ژ-٣، ١٩٨٣ ل٧٤-٩١.

-ج-

٢٠٠- جاشکە رەشە بچکۆڵانەکەم، پادریاك ئکانێر، و: رەوەن، ژ-٤، ١٩٨٤، ل٥٩-٦٤.

-خ-

٢٠١- خەمەکانی هاوڵاتیەکی بێ ناونیشان، السید حافظ، و: ئەحمەد عارف، ژ-١٢، ١٩٨٥، ل٣٧-٣٨.

-د-

٢٠٢- دایك و فەرزەندە، م. گۆرگی، و: هێژا، ژ-٧، ١٩٨٥، ل٤١-٥٠.

٢٠٣- دڵی داگیرساوی دانكۆ، م.گۆرگی، و: ئەحمەد عارف، ژ-٥، ١٩٨٤، ل٤١-٦٤.

٢٠٤- دواوانـــە، ئـــەلفۆنس دودی، و: ح. ع. و، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٤٥-٥١.

٢٠٥- دوو چیرۆكی یەڵماز گۆنای بۆ منداڵان، و: گۆڤەند، ژ-١٢، ١٩٨٥ ل٦٥-٧٢.

-س-

٢٠٦- سێ پارووی چەور، صبحی مهدی، و: حەمە ڕەووف، ژ-١٥، ١٩٨٩، ل٩٠-٩٢.

٢٠٧- سێ چیرۆكی یـەڵماز گۆنـای بۆمنـداڵان، و:گۆڤەند، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٧٠.

٢٠٨- سێ چیرۆكی یەڵماز گۆنـای بۆمنـداڵان، و: گۆڤەند، ژ-١١، ١٩٨٥، ٦٥-٧٣.

-ش-

٢٠٩- شكانی خۆخۆر، عـەزیز نەسین، و: نەبەز، ژ-١٢، ١٩٨٥، ل٤١-٤٣.

-ك-

٢١٠- كتێب، منصور یاقوتی، و:هێژا، ژ-٣، ١٩٨٣، ل٥٠-٥٧.

٢١١- كورتە مێژوویەكی ژوورەكەم، بزرگ علوی، و:گۆڤەند، ژ-٤، ١٩٨٤، ل٧٢-٨١.

-گ-

٢١٢- گەورەترین پاشای جیهان و مێشولە، عەزیز نەسین، و: سیپان، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٣٠-٣٨.

-ل-

٢١٣- لەرێگای گەڕانەوەدا، عدنان الداقوق، و: ئەحمەد عارف، ژ-٧، ١٩٨٥، ل٣٣-٤٠.

-م-

٢١٤- مانگ و ماسیە بچکۆلەکان، د.محجوب عمر، و: هەوراز، ژ-٧، ١٩٨٥، ل٨٦-٨٨.

٢١٥- ماین، تۆفیق فیاض، و: هێدی، ژ-٩، ١٩٨٥، ل٣٤-٣٨.

٢١٦- مەکسیکی، جاك لندن، و: صمدی حاجی، ژ-٥، ١٩٨٥، ل٦٩-٨٣.

٢١٧- مرۆڤی نەمر، دی. ئێچ، لۆرەنس، و:رەوەن، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٨٢-٩٠.

٢١٨- مشکانی خۆخۆر، عەزیز نەسین، و:نەبەز، ژ-١٢، ١٩٨٥، ل٤١-٤٣.

-ن-

٢١٩- ناوکە هەڵوژە، صبحی مهدی، و: ئەحمەد عارف، ژ-٣، ١٩٨٣، ل٦١.

وتەی ژمارەو هەندێك نووسینی تر.

-ب-

٢٢٠- بەرهـەمی شـیعری شـەهید عبدالسـلام عبدالـرزاق، ژ-١٢، ١٩٨٥، ل٩٠-٩١.

٢٢١- بەرهەمی لاوان، ژ-١٥، ١٩٨٩، ل٩٠-٩٦.

٢٢٢- بـەلاغی خیتـابی، دەسـتەی بەڕێوەبـەر، ژ-١٦، ١٩٩١، ل١١٠-١١٢.

٢٢٣- بۆنـی بـارێزەی کوێسـتان لـە پرچـت دێ، دلۆڤـان، ژ-١١، ١٩٨٥

-پ-

٢٢٤- پۆستەی گزنگ، ژ-٧، ١٩٨٥، ل١٠٣-١٠٤.

٢٢٥- پۆستەی گزنگ، ژ-١٢، ١٩٨٥، ل٩٢-٩٥.

٢٢٦- پۆستەی خوێنەران، ژ-١٥، ١٩٨٩، ل٩٧-١٠٠.

٢٢٧- پێشدەستی، شوان، ژ-١، ١٩٧٢، ل٣-٤.

-ج-

٢٢٨- جگەر خوێن ژی ماڵئاڤایی ل مەکر، گزنـگ، ژ-٦، ١٩٨٤، ل١٠٤.

-چ-

٢٢٩- چرپەیەك لەبێ دەنگیدا، گەلاوێژ جەباری، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٩٠.

٢٣٠- سـەمایەکی بێ ناونیشـان، سـیناریۆ، حسـێن میسـری، ژ-١٦، ١٩٩١، ل٩٨-١٠٠.

-ك-

٢٣١- كۆستێکی گران، کۆچی یەڵماز گۆنای، گزنگ، ژ-٦، ١٩٨٤، ل١٠٤.

-ل-

٢٣٢- لەگەڵ شاعیری گەورەی کورد شێرکۆ بێکەس، ئا: ئازاد هەمەوەندی، ژ-١٧، ١٩٩١، ل١٠٢-١٠٤.

-و-

٢٣٣- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژ-٢، ١٩٨٣، ل٣.

٢٣٤- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژ-٣، ١٩٨٤، ل٣-٤.

٢٣٥- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژ-٤، ١٩٨٤، ل١-٢.

٢٣٦- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژ-٥، ١٩٨٤، ل٣-٤.

٢٣٧- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژ-٦، ١٩٨٤، ل٥-٦.

٢٣٨- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژ-٧، ١٩٨٥، ل٥.

٢٣٩- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژ-٩، ١٩٨٥، ل٣.

٢٤٠- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژ-١٠، ١٩٨٥، ل٣-٤.

٢٤١- وتەی ژمارە، دەستەی نوو ان، ژ-١١، ١٩٨٥، ل٣.

٢٤٢- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژ-١٢، ١٩٨٥، ل٢-٣.

٢٤٣- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژ-١٤، ١٩٨٥، ل٢-٣.

٢٤٤- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژ-١٥، ١٩٨٩، ل٣-٤.

٢٤٥- وتەی ژمارە، دەستەی بەڕێوەبەر، ژ-١٦، ١٩٩١، ل٣-٨.

٢٤٦- وتەی ژمارە، دەستەی نووسەران، ژ-١٧، ١٩٩١، ل٣-٥.

بابەتی عەرەبی

لەژمارە (١٧)دا، گۆڤارەکە چەند بابەتێکی بەزمانی عەرەبی لەخۆوە گرتووە، ئێمەش وامان بەباش زانی، کەلەسەر نێوێکی تایبەتیدا بیانووسینەوە.

-ا-

٢٤٧- اصفر، احمر، اخضر، ازرق، لطيف حامد، ت: بمو غريب، ع-١٧، ١٩٩١، ص١١٦-١١٨.

٢٤٨- الفلاحون في ساري باغچه يتحدثون عن يشار كمال. ت: قسم العربي، ع-١٧، ١٩٩١، ص١١٢-١١٥.

-ب-

٢٤٩- برخنة الشاعر المبدع وتاطيره، محمد امين احمد، ع-١٧، ١٩٩١، ص١١٠-١١١.

-د-

٢٥٠- دعوة الى رفض الفوضى، دعوة الى الانفتاح، عبدالله طاهر البرزنجي، ع-١٧، ١٩٩١، ص١٠٥-١٠٩.

-ق-

٢٥١- قطرتان شعريتان، لطيف هلمت، ت: حميد ريبوار، ع-١٧، ١٩٩١، ص١١٩.

-م-

٢٥٢- من ادب الاطفال، احمد عارف، ع-١٧، ١٩٩١، ص١٢٠.

پێرستی ناوەکان

—ا—

- ئاراسن، ١٣٤.
- ئازاد ئەحمەد، ٨٢-٨٤.
- ئازاد هەمەوەندی، ١٤١، ٢٣٢.
- ئازاد جەلال، ١٠٦.
- ئازاد هەورامی، ١١٤.
- ئاکوب ئاکوبیان، ٨٥.
- ئاکۆ کەریم مەعروف، ١٩٤.
- ئالان، ١٦٨.
- ئەبوبەکر خۆشناو، ٤٢-١٢١.
- ئەبوبەکر شاخی، ١١، ٢٢، ٣٨، ٦٣.
- ئەبوبەکر عەلی، ٧٥
- ئەحمەد قەرەنی، ٤٠.
- ئەحمەد سەلام، ١٠٣.
- ئەحمەد عارف، ١٩، ٢٨، ٥٠، ٦٧، ١٢٣، ١٨٥، ٢٠١، ٢٠٣، ٢١٣، ٢١٩، ٢٥٢.
- ئەرسۆ، ١١٥.
- السید حافظ، ٢٠١.

- ا. سەنگەر، ١٤٣.
- ئەنوەر شاکەلی، ٥٦.
- ئەورەحمانی وەستا سمایل، ١٩٢.
- ئیسماعیل رۆژ بەیانی، ٧٤.

-ب-

- باوان، ٩١.
- بایز، ١٦٤.
- بەکر پشدەری، ٣.
- ب-شەمێران، ١٩٨.
- بەکر حەسەن، ١٥٣.
- بەمۆ غەریب، ٢٤٧.
- بزرگ علوی، ٢١١.
- بێ چار، ١٦.

-ت-

- تەوار، ١٠٢.
- تۆفیق فیاض، ٢١٥.
- تیشکۆ، ١٩٩.

-پ-

- پادریاك ئۆکانێر، ٢٠٠.
- پاکزاد، ٨٦.
- پەرۆش، ٣٧.
- پەیمان، ٢٠،٥٥،
- پۆلا، ٤.

- پیرۆت، ٦٢، ٧٨.
- پێرس، ١٢٨.
- پشتیوان، ١٦٣.

ج

- جاك لندن، ٢١٦.
- جەمال، ١٩٧
- جەمال میر صادقی، ١٣٠.
- جەلیل کاکەوەیس، ١٧١.
- جەلیل قەیسی، ١٩٥.
- جەواد شەفیق نەجم، ١٧٠،١٨٠.
- جەوهەر کرمانج، ١٣، ٣١.
- جگەر خوێن، ٩٤، ٢٢٨.
- جوامێر، ٢٩، ٥٨.

ح

- حەمە رەئوف، ١٩٦، ٢٠٦.
- حەمەتاڵ، ١٥٥.
- حەمە سەعید حەسەن، ١٢٤.
- حەمەکەریم عارف، ٨٧، ٨٨، ٩٢، ١٠١، ١١٠، ١٤٤، ١٥٩، ١٦١، ١٧٤، ١٨١، ١٩٥، ٢٠٣.
- حەمە زیاد، ١٧٦.
- حەمید رێبوار، ٢٥١.
- حەیران، ١٩٣.
- حسین امین شارەزووری، ٣٣.

- حسين ميسرى، ٢٣٠.
- ح.ع.و، ٢٠٤.

-خ-

- خەليلێ جندى، ١١٧.
- خەليل خوێناوى، ٢٥.
- خەليل دهۆكى، ٧٣، ١٢٥.

-چ-

- چين ياى، ١١١.
- چێرنيڤسكى، ١١٠.

-د-

- دەبليو. بى. يتس، ١٩٩.
- دكتۆر رێباز، ١٦٠.
- دلاوەر قەرەداغى، ١٢١.
- دلاوەر مەحمود، ٧، ١٨، ٥٧، ٦٤.
- دڵشاد احمد قادر، ٦٦.
- دڵشاد عومەر كاكى، ٨١.
- دڵشاد بەرزنجى، ٢١.
- دلۆڤان، ١٣٣، ٢٢٣.
- دى‌ئێچ، لۆرەنس، ٢١٧.

-ر-

- رەئوف بێگەرد، ١٦٩.
- رەئوف عوسمان، ٩٨
- رەزا شوان، ١٩٨.

- رەفیق فایەق، ١٦٧.
- رەوەن، ١٠٥،١٢٦،١٢٧،١٣٢،٢٠٠،٢١٧.
- رۆمان رۆلان، ١٢٣.
- ڕێزان، ١٧٣.
- ڕێبوار، ١٤٥، ١٥٦.
- ڕێبوار عەبدوڵا، ١٥٦.

-ژ-

- ژاڵە خان، ٣٩، ٧٦، ٧٦.
- ژوان، ١٥٤،١٩١.

-س-

- سابیر، ٥،٦١.
- سابیر سدیق، ٣٤، ٥٢.
- ساندرۆ بیتۆفی، ١٢١.
- سەپان، ٧٠،
- س. پەرۆش، ١١٢.
- سەعید دێرەشی، ٩٦.
- سەعید نەورەسی، ١٢٠.
- سەعدوڵا پەرۆش، ١٠، ٧٩.
- سەگرمە، ١٥٨.
- سەلام، ٩، ٢٣.
- سێوە، ٩٩.
- سیامەند، ٥٣.
- سیپان، ٢١٢.

-ش-

- شەهاب عوسمان، ٢.
- شێرکۆ کتکەیی، ٤٧.
- شێرکۆ بێکەس، ٦، ١٧، ٢٢٣.
- شێخ رەئوف خانەقا، ٧١.
- شێرۆ، ٥٩.

-ص-

- صافی، ١١.
- صبحی مهندی، ١٩٦، ٢٠٦، ٢١٩.
- صمدی حاجی، ٢١٦.

-ط-

طاهر صادق، ٩٩

-ع-

- عارف، ١٨٩.
- عەزیز نەسین، ١٩٧، ٢٠٩، ٢١٢، ٢١٨.
- عبدالله طاهر البرزنجی، ٢٥٠.
- عبدالله سەراج، ١٠٤، ١٤٢.
- عبدالله نجم‌الدین، ١٣٥.
- عبدالله کەریم مەحمود، ١٤، ٣٦.
- عبدالقادر کەسنەزانی، ١٨٢.
- عبدالسلام عبدالرزاق، ٢٢٠.
- عبدالعزیز خانەقا، ٩١.
- عبدالسلام محمد، ١٥،

- عبدالكريم دەشتی، ٤٦.
- عزالدين كەلۆزی، ٢٧،
- عدنان الداعوق، ٢١٣.
- عوسمان دەشتی، ٨٥.
- عوسمان شكور، ١٤٨.
- عوسمان خۆشناو، ١٠٩.
- عوسمان شەیدا، ٢، ٣٢، ١٨٦.
- عطا فایق، ٩٥، ١٢٩.

-غ-

- غالیب، ١١.
- غەریب، ٤٥.

-ف-

- فاتیح، ١٣٦.
- فاضل كريم، ١٦٤.
- فاضل عەزاوی، ٨٢، ٨٤.
- فاروق رەسول یەحیا، ١٢٠.
- فەخرەدین محی الدین، ٤٤.
- فەرمان نەبەرد، ٤١.
- فەوزیە دۆسكی، ٢١.
- فەرید ئەسەسەرد، ١٧٩.
- فەرهاد پیربالّ، ٦٥
- فەرهاد سەنگاوی، ١٣١.
- فرات جەوەری، ١٧٥.

- فوئاد طاهر صادق، ١٠٧.

-ق-

- قادر عەلی، ٩٧.

-ك-

- ك، ٤٣.
- کاردۆ، ١١١.
- کاروان، ٨٠.
- کەساس جەباری، ١٢.
- کەریم دەشتی، ١.
- کۆڵن ولسن، ١٢٩.
- کوێستان حسین کەریم، ٨٣.

-گ-

- گابریل گارسیا مارکیز، ١٣٤.
- گەلاوێژ جەباری، ٢٢٩.
- گۆڤەند، ١٤٦، ١٧٢، ١٧٧، ٢٠٥، ٢٠٧، ٢٠٨؛ ٢١١.
- گۆگۆڵ، ١٣٠.

-ل-

- لەتیف هەڵمەت، ٢٥١.
- لۆرکا، ١٢٨.

-م-

- م. ش. ك، ١٥٢.
- م.ش، ١٥٠، ١٨٤، ١٨٨.
- م.شەمێران، ١١٦،

- م. گۆركی، ٨٦، ١٣٢، ٢٠٢، ٢٠٣.
- مەتین، ١٣٨.
- مەحجوب عومەر، ٢١٤.
- مەریوان وریا قانع، ١٣٩.
- مەلا حەمد پیرە سیپانی، ٦٨.
- مەلا حەسەن كوێژكانی، ١٣٣.
- مەنسور یاقوتی، ٢١٠.
- مەوجود سامان، ٣٠.
- محەمەد ئەمین ئەحمەد، ١٨٣، ٢٤٩.
- محسن ئاوارە، ٤٨.
- موكری، ١٥٠، ١٨٧.
- مؤید طیب، ٣٥.

-ن-

- نازم حیكمەت، ٨٣.
- نەبەز، ٢٠٩، ٢١٨.
- نەجیب گەرمیانی، ١٦٢.
- نەجیبە ئەحمەد، ٨، ٢٦،

-هـ-

- هاشم حەمادی، ١٢٣.
- هاشم كۆچانی، ٨٧.
- هاوڕێ س، ٢٤.
- هەڵكەوت، ١٣٦، ١٤٩، ١٩٠.
- هەڵگورد، ٩٨، ١١٣،

- هەڤاڵ کوێستانی، ١٤٠.
- هەوراز، ٢١٤.
- هۆزان سپێرێزی، ٩٠.
- هیشام کەسنەزانی، ٥١.
- هیوا رەش، ٦٩.
- هۆشمەند، ١٦٦.
- هێدی، ٦٠، ٢١٥.
- هێژا، ١١٩، ١٧٨، ٢٠٢، ٢١٠.

ـیـ

- یەشار کەماڵ، ١٤٨
- یەڵماز گۆنای، ١٢٦، ٢٠٥، ٢٠٧، ٢٠٨، ٢٣١.

ئەنجام

دوای خوێندنەوەی ئەم لێکۆڵینەوەیە، پرسیارێك ئاساییە بکرێ ئایا لێکۆڵەر هیچ ئیزافەیەکی خستۆتە سەر خەرمانی ڕۆژنامەگەری کوردی بە گشتی و لێکۆڵینەوەی ئەکادیمی بەتایبەتی:

لەبەشی یەکەمدا وەڵامی کۆمەڵێ پرسیار سەبارەت بەمێژووی کەرکوك و پێشڤەچوونی باری ڕۆشنبیری و ڕۆژنامەگەری باسکراوە، تاوەکو دەروازەیەکی بەهێز بچینە نێو دوو تویّی باسەکە، دیارە ئەو ڕۆژگارە گۆڤاری گزنگیش گۆشەیەك بووە لەگۆشەکانی پێشکەوتنی ڕۆشنبیری و ڕۆژنامەگەری لەشارەکەدا.

لەبەشی دووەمدا لەسێ قۆناغدا باس لەمێژووی دەرچوون و بڵاوکردنەوەی گۆڤارەکەکراوە، لەڕووی شێوەو تەکنیکدا بەکورتی ڕووی دەرەوەی وەدەرخراوە، لەو بەشەدا پەیوەست بوونی گۆڤارەکە بەبزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی گەلەکەمان خراوەتە ڕوو، لەبەشی سێیەمیشدا، وەکو ئیزافەیەك بۆ بەشەکانی تری پەیداکردنی زانیاری سەبارەت بە بابەتە بڵاوکراوەکانی نێو گۆڤارەکەو نووسەران و ئەدیباتی گۆڤارەکە لە بیبلیۆگرافیای بابەت و ناوەکاندا ئەو کارە بەئەنجام گەیەنراوە.

بەگشتی گۆڤارەکە لەو ماوەیەی دەرچوونیدا و لە دوو توێی (١٧) ژمارەدا خزمەتێکی دیاری بە بزاڤی ئەدەبی کوردی کردووە بەتایبەتی لەنێو شۆڕش و بزوتنەوەی شۆڕشی گەلەکەماندا گەلێك جاریش نووسەرانی ناوەوەش "شارەکان" هەم هاوکاری گۆڤارەکەیان کردووە، هەم وەکو سەرچاوەیەکی رۆشنبیری بەکاریان هێناوە، لەسەروەرییە دیارەکانی ئەم گۆڤارە کە لەپێش هەموو بابەتەکان زیاتر رەنگی داوەتە گرنگی دانی بووە بەبواری وەرگێڕان و ئەدەبی گەلان، کە ئەگەر لەبزووتنەوەی وەرگێڕاندا لەم گۆڤارە بدوێین پێویستە لەبیری نەکەین.

سەرچاوەکان

ئەلف - کوردی

١- ئەمین قادر مینە، ئەمنی ستراتیجی عێراق و سێکوچکەی بەعسیان (تەرحیل، تەعریب، تەبعیس) چاپی دووەم، سلێمانی-١٩٩٩.

٢- ئیسماعیل تەنیا، بیبلیۆگرافیای رۆژنامەگەری کوردی (١٩٧٥-١٩٩٣)، هەولێر- ١٩٩٨.

٣- باسکار (گۆڤار) ژمارە (١) لەندەن، هاوینی ١٩٩٨.

٤- جەمال خەزنەدار، رابەری رۆژنامەگەری کوردی، دەزگای رۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی، بەغدا - ١٩٧٣.

٥- محمد امین زەکی، کوردو کوردستان، بەغدا چاپخانەی دار السلام ١٩٣١.

٦- ستران عبداللە، رازەکانی تەعریب و راگواستن سلێمانی-١٩٩٩.

٧- کەمال مەزهەر ئەحمەد (دکتۆر) تێگەیشتنی راستی وشوێنی لە رۆژنامەنووسی کوردیدا، لەچاپکراوەکانی کۆڕی زانیاری کورد، بەغدا - ١٩٧٥.

٨- نەوزاد عەلی ئەحمەد، یەکێتی نووسەرانی کورد یان یەکێتی نووسەرانی کوردستان، شەقڵاوە- ١٩٩١.

٩- هاواری کەرکوک (گۆڤار) ژمارە (٢) هەولێر- ١٩٩٨.

١٠- وريا جاف، كاروانی رۆژنامەگەری كوردی، هەولێر- ١٩٩٩.
١١- یەكێتیی نیشتمانیی كوردستان، كەركوك و سیاسەتی تەعریب، ئازاری١٩٨٥.

بۆ - عەرەبی

١- جلال الطالباني، كردستان و الحركة القومية الكردية، منشورات النور، الطبعة الاولى، بغداد- ١٩٧٠.
٢- جبار محمد الجباري، تاريخ الصحافة الكردية فی العراق، بغداد- ١٩٧٥.
٣- وريا الجاف، كركوك دراسة سياسة واجتماعية اربيل- ١٩٩٨.

پاشکۆ

پێم باشتر بوو، کە کتێبەکە ئەم پاشکۆیەی لەگەڵدا بێت، تا بابەتەکانی دوو تویی پاشکۆکە ببنە تەواوکەری بابەتەکانی کتێبەکە، راستە خاڵی (ئەلف)و (بێ)ی پاشکۆکە بەشێکی دانەبڕاون لە کتێبەکە، بەڵام لەلای خۆمەوە خستمە نێو ئەم لاپەڕانە.

ئەلف/ پاشکۆیەکی تایبەت بە شانۆ

یەکێك لەو کارە باشانەی کە سەرپەرشتیارانی گزنگ بە ئەنجامیانم گەیاندوە، بڵاوکردنەوەی پاشکۆی تایبەتی‌یە بۆ گۆڤارەکە، یەکێك لەو پاشکۆ دیارانەی کە گۆڤاری گزنگ دەری کردووە، پاشکۆیەکی تایبەتە بە شانۆو کاری شانۆیی، کە ئەوەی لەبیرم مابێت ئەو پاشکۆیە بابەتەکانی بۆ ئەمڕۆش کاری بەکەڵکن، بەڵام بەداخەوە بەتەواوی بابەتەکانم لەبیرنەماوە چونکە ئەو پاشکۆیەش وەکو دەیان کتێبو بڵاوکراوەی تر کەوتنە بەرنووکی کارەساتەکانی رۆژگارو فەوتان، بۆیە داوای لێبوردن دەکەم کە نەمتوانی بابەتەکانی ئەو پاشکۆیە بخەمە بەرچاو ئومێد دەکەم لەچاپی دووەمی کتێبەکەدا ئەو پاشکۆیە پەیدا بکەمو وەکو هەر کەموکورییەکی تری کتێبەکە پڕی بکەینەوە.

بیَ/ پاشکۆی گزنگی بچووکان

یەکێك لەو چالاکیانەی، کە گۆڤاری گزنگ بەنەشخەو پلانێکی ڕێکو پێك کاری بۆ کردو توانی بە گوێرەی توانای ئەوسا خزمەتێکی تر بکات، ئەویش دەرکردنی گۆڤارێکی تایبەت بووە بە منداڵان، کە وەکو پاشکۆی گزنگ چاپو بڵاوکراوەتەوە، گۆڤارەکە هەڵگری ناوی "گزنگی بچووکان"ەو سێ ژمارەی لێ بڵاوبۆتەوە،

* گزنگی بچووکان ژمارە (١)

ئەم ژمارەیە لەئاداری ساڵی (١٩٨٥)داو لەدوو توێی پەنجاو دوو لاپەڕە بڵاوبۆتەوەو قەبارەکەشی نیو فولسکاب بووە.

بابەتەکانی:

- وتاری دەستەی نووسەران.. ل٢
- بەسەرهاتەکانی روبینسون کرۆزۆ، وەرگێڕانی: ئەحمەد عارف ل٢ تا ل٤٣.
- فاشیزم چی‌یە؟، باڵندەیە یان لەق لەق؟ چیرۆکی یەڵماز گۆنای، وەرگێڕانی سیپان.. ل٤٤ تا ل ٤٥.
- دوژمنەکەت فەرامۆش مەکە! چیرۆکی یەڵماز گۆنای، وەرگێڕانی: گۆڤەند ل ٤٦ تا ل٤٩.
- من شۆڕشم ناوێ، هەڵوژەم دەوێ، چیرۆکی: یەڵماز گۆنای، وەرگێڕانی: حەمە کەریم عارف، ل ٥٠ تا ٥٢.

- بەرگی هەردوو رووی پێشەوەو پاشەوە چەند وێنەیەکی کاریکاتۆری منداڵانە.
- بەرگی پاشەوە کورتە شیعرێکی زێوەری شاعیری بەسەرەوەیە.
- لاپەڕەیەك ئارمێکی تایبەتی لقی کەرکوکی یەکێتی نووسەرانە.
- سەرتاپای گۆڤارەکە یەك رەنگەو چیرۆکەکان بەوێنە دەوڵەمەندکران
- لە چاپخانەی شەهید عبدالخالق مەعروف (ی. ن. ك) چاپکراوە.

* گزنگی بچوکان ژمارە(٢)

ئەم ژمارەیە لە ئابی ١٩٨٥داو بە چل لاپەڕەی نیو فولسکاب چاپو بڵاو بۆتەوە.

- لەسەرەتاوە تا کۆتایی بریتی‌یە لە دوانزە چیرۆکی یەڵماز گۆنای حەمە کەریم عارف وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی.
- چیرۆکەکان وێنەیان لەگەڵ بڵاوبۆتەوە.
- بەرگی یەکەم بریتی‌یە لە وێنەیەکی کاریکاتۆری.
- بەرگی دووەم شیعرێکی دلاوەر مەحمودی لەخۆوە گرتووە.
- لەچاپخانەی شەهید عبدالخالق مەعروف (ی. ن. ك) چاپکراوە.

* گزنگی بچوکان ژماره (٣)

ئەم ژمارەیە لە ئەیلولی ١٩٨٥دا لە چاپدراوە.

- لەسەرەتاوە تا کۆتایی رۆمانێکە بەناوی "پێشمەرگە بچکۆلەکە" لە نووسینی "هواشان"و لە وەرگێڕانی حەمە کەریم عارف-ە.
- لاپەڕەکان بەوێنە دەوڵەمەند کراون.
- لە چاپخانەی شەهید عبدالخالق مەعروف (ی. ن. ك) چاپکراوە.

پاشبەند

دیارە وەکو لەبەشەکانی پێشەوەی ئەم کتێبەدا هەڵوەستەم بۆ کردووە، کە گۆڤاری گزنگ، گۆڤاری لقی کەرکوکی یەکێتی نووسەرانی کوردستان بووە، جا من هەروەکو ئەرشیفیش بێت پێم چاکە، کە پرۆژەی پەیڕەوی ناوخۆی یەکێتی نووسەرانی کوردستان، کە لیژنەی ئامادەکاری ئەو یەکێتی‌یە وەکو پرۆژەیەك تەمموزی ١٩٨١ لەگوندی شێنێ گەلاڵەی کردووە، بکەینە پاشبەندی ئەم کتێبە کە ئومێد دەکەم سوودی خۆی هەبێت.

پرۆژەی پەیڕەوی ناوخۆی
یەکێتی نووسەرانی کوردستان

پێشەکی

یەکێتی‌ی نووسەرانی کورد کە لە سەرەتای ساڵی ١٩٧٠داو لە کۆڕی خەباتی خوێناوی گەلەکەماندا لەدایك بوو، لەماوەی (١٠) ساڵی بەرهەم پێشکەش کردن‌و تێکۆشانی راستەقینەی پێشکەوتنخوازی‌دا توانی خزمەتێکی گەورەو شیاوی زمان‌و ئەدەب‌و رۆشنبیری‌ی کورد بکا، بێ‌ئەوەی گوێ بداتە ئەو کۆسپ‌و پیلانە دوژمن کارانەی لەڕێگای‌دا دایان دەنا. ئەم خزمەتە پڕ شکۆیەش جێی خۆشەویستی‌و متمانەی جەماوەر بووە. بۆیە ناحەزانی خاك‌و نەتەوەکەمان چاویان بەرایی نەدەدا کە ئەدیبە راستگۆو نیشتمانپەروەرەکان درێژە بەو خەباتە پیرۆزە بدەن، ئەوەبوو چەندان تەقەلای گلاویان‌دا بۆ سڕکردن‌و لەرێ لادانی رەوتی دڵسۆزانەی "یەکێتی‌ی نووسەرانی کورد" بەڵام کاتێ

زانی‌یان ناتوانن گرەو لە ئەدیبان ببەنەوە بێ شەرمانە بە بڕیارێك "یەکێتی‌ی نووسەرانی کورد" یان هەڵوەشاندەوە.

لەراستی‌دا ئەم بڕیارە لای ئێمە شتێکی نامۆو تازە نەبوو، چونکە لە دەمێکەوە پێشبینی ئەوەمان دەکرد کە "یەکێتی‌ی نووسەرانی کورد" یش وەك هەموو دەستکەوتەکانی تری گەلەکەمان پێ شێل بکرێ. بۆیە هەر لەروانگەی ئەم پێشبینی‌یەوەو لەبەرامبەر ئەم هێرشە رەگەزپەرستانەیەدا "یەکێتی‌ی نووسەرانی کوردستان" درێژە بەخەباتی پێشکەوتنخوازانەی وشەی کوردی دەداتو، ئەدەبو هونەری نەتەوەکەمان لەمەترسی شێواندنو دابڕان لە خواستو ئاواتە گەورەکانی نەتەوەکەمان دەپارێزێو، وەك یەکێتی‌یەکی ئازادو شۆڕشگێڕ شوێنی شیاوی خۆی لە تێکۆشانی ئەم قۆناغە سەخت ئاڵۆزەی خەباتی گەلەکەمانو گەلی عێراق بەگشتی دەگرێ بۆ بەدی هێنانی ئازادی‌و ئاشتی‌و برایەتی‌و پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی.

* * *

"یەکێتی نووسەرانی کوردستان"

<u>بەش یەکەم:</u> پێناسەی یەکێتی

بەندی یەکەم: یەکێتی ناوی "یەکێتی‌ی نووسەرانی کوردستان"ە.

بەندی دووەم: یەکێتی رێکخراوەیەکی ئەدەبی‌یەو، کەسایەتی‌یەکی سەربەخۆی تایبەتی هەیە.

بەندی سێیەم: بارەگای گشتی ئێستای "یەکێتی" لەناوچەیەکی ئازادکراوی کوردستانی عێراقدایە.

بەندی چوارەم: ئامانجەکانی

أ- ئامانجە گشتییەکان.

١- بڵاوکردنەوەی و گەشەپێدانی گیانی نیشتمانپەروەری و مرۆڤایەتی.

٢- تەرخان کردنی هەموو وزەو توانایەکی ئەدەبیمان بۆ داکۆکی و بەرگری لەهێرشی دڕندانەو رەگەزپەرستانەی دوژمنان بۆ سەر نەتەوەی کوردو تەواوی گەلی عێراق.

٣- قوڵکردنەوەی گیانی برایەتی کوردو عەرەب و هەموو کەمایەتییەکان.

٤- بەگژداچوونی ئیمپریالیزم و هەموو جۆرە چەوساندنەوەیەکی مرۆڤ.

٥- داکۆکی و لەسەرکردنەوەی ئەو ئەندامانەی دووچاری گرتن و راونان و هەر چەشنە دەستدرێژییەك دەبن.

٦- یارمەتیدان و دەستگیرۆیی ئەندامانی یەکێتی لەرووی گوزەران و تەندروستی و گەشەپێدانی توانا و بەهرەی ئەدەبی و هونەریانەوەو بەپیرەوەچوونی پێویستییەکانیان.

ب- ئامانجە رۆشنبیرییەکان

١- بایەخ دان بەئەدەبی پێشکەوتنخوازو رەسەن و، گەشەپێدانی زمان و ئەدەبی کوردی بەهەموو بەشەکانیەوە.

٢-بەربەرەکانی کردنی ئەدەبی ناپەسەن‌و خۆسەپێنەرو دواکەوتوو.

٣-بایەخ دان بە کەلەپورو مێژووی نەتەوایەتیمان‌و نووسینەوەو لێکۆڵینەوەو شیکردنەوەیان لەسەر بنچینەیەکی زانستی‌یانە.

٤-هاندان‌و بایەخ دان بە وەرگێرانی ئەدەبی رەسەنی پێشکەوتنخوازی گەلان بۆ کوردی بە پێچەوانەوەشەوە.

٥-دۆستایەتی‌و هاوکاری کردنی یەکێتی‌و رێکخراوە ئەدەبی‌و هونەری‌و رۆشنبیری‌یە پێشکەوتنخوازەکانی ناوخۆو دەرەوە.

٦- دەرکردنی گۆڤارێکی ئەدەبی تایبەتی بەیەکێتی بەناوی -نووسەری کوردستان-ەوە

٧- چاپکردن‌و بڵاوکردنەوەی کتێب‌و نامیلکەی ئەدەبی.

٨- بەستنی کۆڕو کۆبوونەوەی رۆشنبیری لەناوەوەو دەرەوەی وڵاتدا.

٩- بایەخ دان ب ئەدیبە لاوەکان‌و، هاندان‌و یارمەتی دانیان.

١٠- هاوکاری‌و یارمەتی‌دانی ئەدیبانی پارچەکانی تری کوردستان بۆ گەشەپێدانی کاری ئەدەبی‌و رۆشنبیری.

بەشی دووەم

ئەندامی یەکێتی

١١- بەندی پێنجەم: مەرجی ئەندامێتی

١- مرۆڤێکی دەستو دڵ پاکو ڕەوشت بەرزو نیشتمانپەروەر بێت.

٢-ئەبێ (شاعیر یان چیرۆك نووس، یان ڕەخنەگر، یان لێکۆڵەرەوەی ئەدەبی، یان زمانەوان یان وەرگێڕی ئەدەبی یان شانۆگەر نووس)ی پێشکەوتنخوازبێو بەزمانی کوردی بنووسێت.

٣-بڕوای بە پرۆگرامو پەیڕەوی ناوخۆی یەکێتی هەبێت.

٤-داواکاری‌یەك بۆ دەستەی بەڕێوەبەر بنووسێو بەلای کەمەوە "٣" ئەندام پشتگیری بکەن.

٥-لەگەڵ داواکاری‌یەکەیدا نموونەی بەرهەمی ئەدەبی‌ی خۆی بنێرێت ئەگەر بەرهەمی چاپکراوی نەبوو.

بەندی شەشەم: لەدەستدانی ئەندامی:

١-بەنووسراوێکی تایبەتی داوای وازهێنان بکات.

٢-هەر مەرجێکی ئەندامەتی لەدەست بدات.

٣-دەربکەوێ کە پەیوەندی بەلایەنێکی دژ بە بەرژەوەندی نەتەوەیی‌و پێشکەوتنخوازو نیشتمانی‌یەوە هەیە.

بەندی حەوتەم:

یەکێتی‌مان بۆی هەیە دوای ڕەزامەندی دەستەی بەڕێوەبەر ئەندامی فەخری وەربگرێت لە:

١-ئەو ئەدیبە کوردانەی بەزمانی بێگانە دەنووسن.

٢-ئەدیبە کوردەکانی پارچەکانی تری کوردستان.

٣-ئەو ئەدیبە بیانیانەی کە خزمەتی ئەدەبو ڕۆشنبیری کوردییان کردوەو دەیکەن.

*   *   *

<u>بەشی سێیەم:</u>

دەستەی گشتی

بەندی هەشتەم: دەستەی گشتی لەهەموو ئەندامانی یەکێتی پێك دێت کە بەرزترین دەستەیە لە یەکێتیدا.

بەندی نۆیەم: کۆبوونەوەکان

ا- لەسەر داخوازی دەستەی بەڕێوەبەر دەستەی گشتی کۆبوونەوەی ساڵانەی (یان تایبەتی خۆی دەکات بە ئامادەبوونی گشت یان زوربەی ئەندامانی بەپێی خواستو دەرفەت.

ب- لەم کۆبونەوەیەدا دەبێ زۆربەی ئەندامانی ئامادەبن بە پێچەوانەوە ئەگەر نەتوانن ئەوا کاتێکی تر دیاری دەکرێو ئامادەبووان ژمارەیان هەرچەند بێ کۆبوونەوەکە دەبەسترێ.

بەندی دەیەم:

دەسەڵاتی دەستەی گشتی

١-بڕیار لەسەردانو گۆڕینو دەسکاری کردنی پرۆگرامو پەیڕەوی ناوخۆی یەکێتی بەڕەزامەندی زۆربەی ئامادەبووان.

٢-وتویژو بڕیاردان لەسەر ئەو راپۆرتانەی لە کۆبوونەوەکەدا دەربارەی چالاکی‌یەکانی یەکێتی دەخوێندرێتەوە.

٣-هەڵبژاردنی دەستەی بەڕێوەبەری نوێ.

٤-بڕیاردانی چارەنووسی یەکێتی.

بەندی یانزەهەم: هەڵبژاردن

١- ئەندامانی یەکێتی مافیان هەیە خۆیان‌و خەڵکی تر هەڵبژێرن.

٢-لیژنەیەکی "٣" کەسی لە ئەندامانی ئامادەبووی کۆبوونەوەکە هەڵدەبژێردرێن بە سەرپەرشتی هەڵبژاردنەکە.

٣-رەچاوکردنی هەموو شێوە یاسایی‌یەکانی هەڵبژاردن.

بەشی چوارەم

دەستەی بەڕێوەبەر

بەندی دوانزەهەم:

ئەندامانی دەستەی بەڕێوەبەر کە ژمارەیان -ئێستا (٥ تا ٧) کەس دەبێ لەلایەنی دەستەی گشتی‌یەوە هەڵدەبژێردرێن.

بەندی سیانزەهەم: دەسەڵاتی دەستەی بەڕێوەبەر:

١- دانانی پلانێکی گشتی بۆ چالاکی‌یەکانی یەکێتی‌و بەئەنجام گەیاندنی.

٢-پێك هێنانی چەند لیژنەیەکی جۆر بە جۆر.

٣-وەرگرتنی ئەندامانی نوێی یەکێتی.

٤-دانانی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری یەکێتی.

٥-لێپرسینەوەی ئەو ئەندامانەی سەرپێچی لە پرۆگرام و پەیڕەوی ناوخۆ دەکەن.

٦- دەستەی گشتی بۆ کۆبوونەوە بانگ دەکات.

٧- هەر بڕیارێکی تر کە دەستەی بەڕێوەبەر قازانجی یەکێتی تیادا دەبینێ.

<u>بەندی چواردەهەم:</u>

کۆبوونەوەکانی دەستەی بەڕێوەبەر

دەستەی بەڕێوەبەر مانگی جارێك یان بەپێی پێویست کۆبوونەوەی ئاسایی خۆی دەکات.

ئەم پرۆژەیە

لیژنەی ئامادەکردنی یەکێتیی نووسەرانی کوردستان

گەلاڵەی کردووە

شێنێ/ تەمووزی/ ١٩٨١

سوپاسنامە

پێش ئەوەی سوپاسی هەرکەس‌و لایەنێك بکەم، کە لە نووسین‌و ئامادەکردنی ئەم کتێبەدا یارمەتیان دابم، پێویست دەکات‌و شایان بەوەشە کە هەڵوەستەی لەبەردەمدا بکەم ئەویش برای ئازیزم "ئەحمەد عارف" کە لەکاتی رایی کردنی ئەم کارەدا ئەرشیف‌و نووسینێکی چاکی خستە بەردەستم کە لەمەڕ گۆڤاری گزنگ بوون، راستی سەرکەوتنی ئەم کتێبەم بۆ کاك ئەحمەد دەگەڕێتەوە، بۆیە جێگای خۆیەتی جارێکی تر سوپاسی بکەم‌و من‌و کتێبەکەم زۆر قەرزاری ئەوین.

سوپاسی هەرکەس‌و لایەنێك دەکەم، کە یارمەتیان داوم.

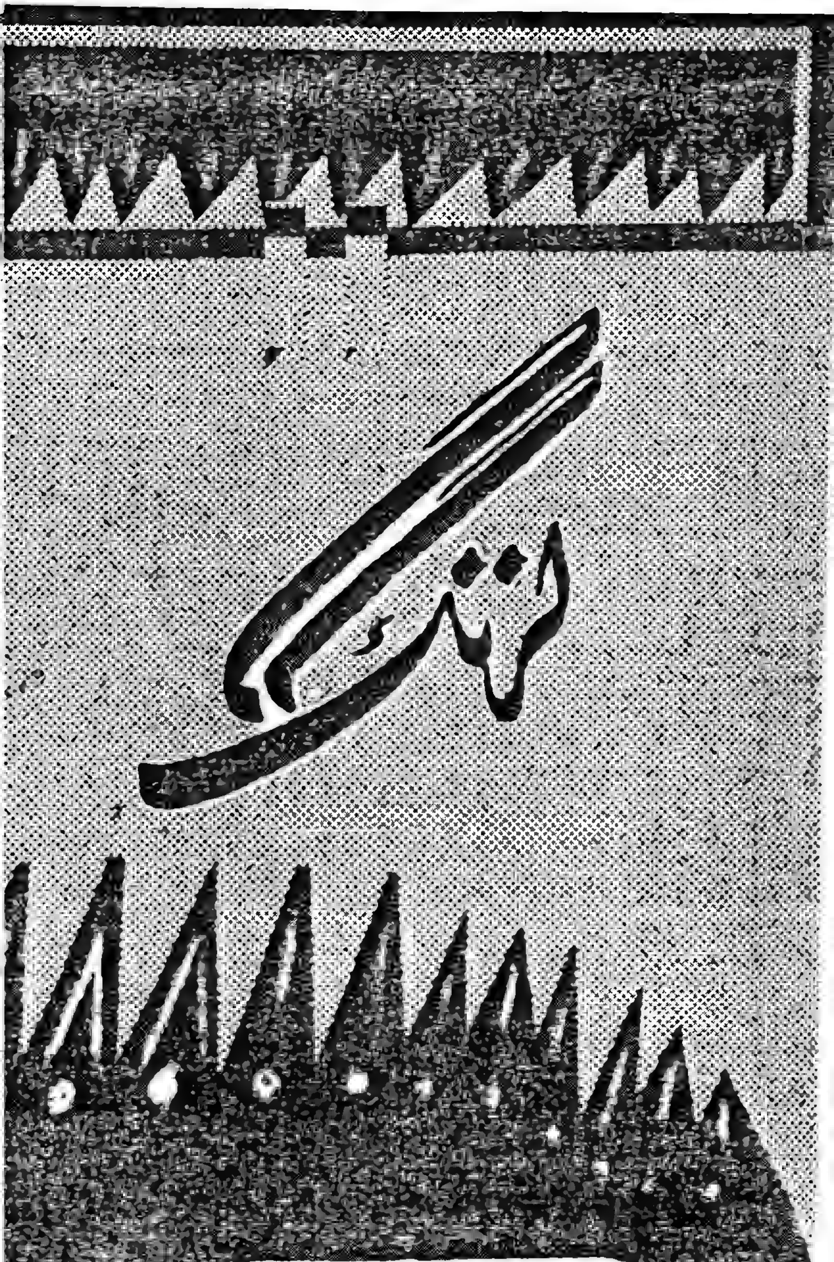

ژمارە (٤) ئاباری ١٩٨٤

گزنگ

گۆڤاری یەکێتی نووسەرانی کورد - لقی کەرکووک

ژمارە (١٧) لـا ١٩٩١

• وێنەی سەعیدی نورسی لەسەردەمی یەکەم جەنگی جیهانیدا .

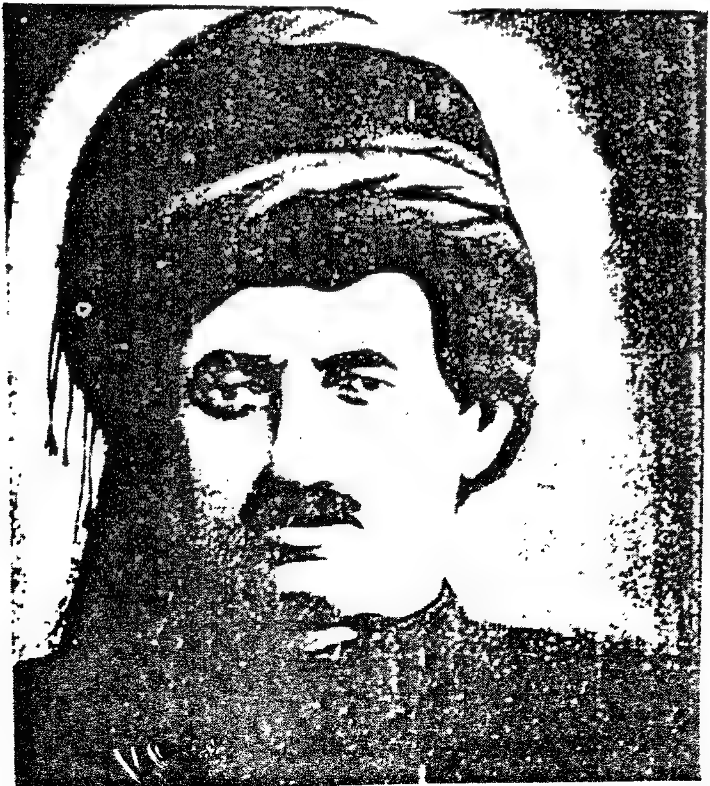

ناوەرۆك

- پێشەكی
- بەشی یەكەم.

كەركوك باری مێژوویی- سیاسیی

رۆشنبیریی

رۆژنامەنوسیی

- بەشی دووەم: گۆڤاری گزنگ لەنێوان سێ قۆناغدا

قۆناغی یەكەم، قۆناغی ئاشكرای گۆڤارەكە

قۆناغی دووەم، قۆناغی نهێنی گۆڤارەكە

قۆناغی سێیەم، گزنگ-ی دوای راپەڕین

- بەشی سێیەم: بیبلیۆگرافیای گۆڤارەكە

- پاشكۆ:

ئەلف: پاشكۆیەكی تایبەت بە شانۆ

بێ: پاشكۆی گزنگی بچووكان

- پاشبەند: پرۆژەی پەیرەوی ناوخۆی یەكێتی نووسەر كوردستان

زنجیرەی کتێبە چاپکراوەکانی دەزگای چاپو پەخشی سەردە

١-پیکاسۆ/ لێکۆڵینەوە	ئینگو والتەر	و. لەسویدیەوە/ زۆراب
٢-خوان/ دەق	ئەفلاتوون	و. لەعەرەبییەوە/ ئاوات ئەحە
٣-مارا-ساد/ شانۆگەری	پیتەر ڤایس	و. لەئینگلیزییەوە/ شێرزاد
٤-دنیای شتە بچووکەکان/ وتار	رێبوار سیوەیلی	
٥-جەژنی لەدایکبونی	ئەلیسۆن ئەتتلی	و. تۆفیق ئەحمەد عبداللە
کەروێشکە خرین/ چیرۆك بۆ منداڵان		
٦-هێلانە/ رۆمان	حسێن عارف	
٧-راپەرینی شیخ سەعیدی پیران/ مێژوو	رۆبەرت ئۆڵسن	و. لە فارسییەوە/ ئەبوبەکر خ
٨-هوشیاریی ئابووری/ ئابوری	فوئاد تاهیر سادق	
٩-بینای هونەری	ئەحلام مەنسور	
لە کورتە چیرۆکی کوردیدا/لێکۆڵینەوە		
١٠-کوردو کوردستان/ مێژوو	د. ولید حمدی	و. لە عەرەبیەوە/ موحەمەد ن
١١-زمانی ئاگایی، ئاگایی زمان/ رەخنە	عبدالمطلب عبداللە	
١٢-بەهەشتی ئەوبەر پردەکە/ نۆڤلێت	رێبوار حەمە رەحیم	
١٣-مستەفا سایب ئەستێرەگەشەی		
کورد/ کەلەپوور و مێژووی کورد	کەمال رەئووف محەممەد	
١٤-پووەك و پزیشکێتی میللی		
کوردی/ فەرهەنگی گیاناسی	کەمال جەلال غەریب	
١٥-زستانە خەون/ رۆمان	گوڵی تەرەقی	و. لەفارسییەوە/ دلاو
١٦-هاورێنامە بۆ مێژووی		
کوردستان/ مێژوویی	هاورێ باخەوان	
١٧-پیدرۆ پارامۆ/ رۆمان	خوان رۆلفۆ	و. لەفارسیەوە: ئازاد
		رێبوار سیوەی
١٨- ئاغا و شێخ و دەوڵەت/مێژوو	مارتین فان برونەسن	و. لەئەڵمانییەوە: کو
١٩-پاڵمە خۆی/ وتار		و. لەسویدەوە: رێبوار
٢٠-چراکانی سەر هەڵەموت/ پەخشان	شێرکۆ بێکەس	
٢١- گۆران و		
گەران بەدوای یەقیندا/ لێکۆڵینەوە	عەتا قەرەداغی	
٢٢- کتێبی (ژن)/ لێکۆڵینەوەو وتار	کەژاڵ ئەحمەد	
٢٣- رێویەکی سەیر/ چیرۆك بۆ منداڵان		و. لەفارسیەوە: حە
٢٤- لە پەراوێزی مێژووی ئەردەلاندا	نەوشیروان مستەفا ئەمین	

کیژی کاپیتان/ رۆمان	ئەلێکساندەر پووشکین	و. لە ئینگلیزییەوە محەمەد حەمە صاڵح تۆف
سێ دڵۆپە خوێن/ چیرۆك		و. لەفارسییەوە محەمەد کریم
پاشماوەی خێڵەکان/کورتە چیرۆك	عطا محمد	
سەلیقەی زمانەوانی/ لێکۆڵینەوە	د. حسێن محمد عزیز	
کیمیاگەر/ ڕۆمان	پاولو کوئیلو	و. لەفارسیەوە: ئەبوبەکر خۆشناو
کوردستانی عێراق		
ـەمی قەڵەمو موراجەعەت/ مێژوو	نەوشیروان مستەفا ئەمین	
کێشەی کەسایەتی یاسایی	د. مارف عومەر گوڵ	
ـتەوەیی گەلی کورد/ یاسایی		
لەتاریکی‌یەوە بۆ ڕووناکی		و. لە ئینگلیزییەوە جەمال میرزا عەز
گەنامە		
بیرەوەریەکانی تەیموری لەنگ		و. لە فارسییەوە: حەمەی حەمە سەع
ژوو		
کوردستانو ڕاپەڕینەکانی کورد		
ژوو	مستەفا پامولکی	و. لە تورکی عوسمانی‌یەوە: شێرزاد کریم، ئا: سدیق سالح
بەفرنووس/ شیعر	دڵشاد عبدالله	
دۆن کیشۆت/ داستان	سێرڤانتێس	و. لەسویدییەوە: کاکە وەیس
چەند بابەتێکی مێژوویی	د. جەبار قادر	
زێڕی ناو زبڵ/لێکۆڵینەوە	د. فەرهاد پیرباڵ	
سێبەرو هەتاو/ هونەری	نامق عەلی قادر	
سیاسەت بە هەڵەیدا بردین	بزورگی عەلەوی	و. هەژار جلال فهمی
بەتەنیشت سیاسەتەوە	ستران عبدالله	
کلیلەکانی دەروازەی		
ـنی خەڵکو خودی	دۆن بایرونو رۆبرت ئا. بارۆن	و. مستەفا پەژار
ـان/ دەروونناسی		
گوڵدانی خاڵی/ چیرۆکی منداڵان		و. نجیبە احمدو موژە محمد باقی
مرۆڤو دەوروبەر/ ڕووناکبیری	مسعود محمد	

ئەودیوی شاخەکان تەنیا چەك و پێشمەرگە نەبوو، ئەودیوی شاخەکان تەنیا سەنگەری فیشەك نەبوو، ئەودیوی شاخەکان گەورە بوو وەك رۆژە درێژەکانی عەشق و سەماکانی دوای سەرکەوتن، ئەودیوی شاخەکان دنیایەك بوون لە حەرف و شارێك بوون لە کتێب و کۆڵانێك بوون لە گۆڤار و رۆژنامەی نهێنی.... ئەم کتێبەش رۆشناییەکی تری شاخەکان و پەیڤە جوانەکانی شۆڕشە.

بەرگ و جیاکردنەوەی رەنگەکان هەڵۆ عبدالکریم

تصوير ابو عبد الرحمن الكردي